มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ตำบลทองมงคล อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

โดย องค์การบริหารส่วนตำบลทองมงคล

คำนำ

องค์การบริหารส่วนตำบลทองมงคลในฐานะหน่วยงานกลาง ระดับท้องถิ่น ในการสนับสนุนการดำเนินงานและประสานความร่วมมือระหว่าง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน ภาควิชาการ ภาคธุรกิจ ปราชญ์ชาวบ้านและสถาบันต่างๆในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ตามบทบาทหน้าที่และภาระงาน เพื่อดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงาม องค์การบริหารส่วนตำบลทองมงคลรวบรวมปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลทองมงคล

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(๑)
สารบัญ	(๒)
ประวัติความเป็นมาอำเภอบางสะพาน / ข้อมูลทั่วไป	๑
ประวัติความเป็นมาตำบลทองมงคล	๑๓
ประวัติความเป็นมาบ้านสายเพชร	๑๘
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านภาษาและวรรณกรรม	
- เรื่องบทเพลงพื้นบ้าน	๒๑
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านศิลปกรรม	
- เรื่องกลองยาว	๒๖
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ	
- เรื่องโหราศาสตร์	
- เรื่องสารเดือนสิบ (ชิงเปรต)	๒๙
- เรื่องพิธีกรรมทางศาสนา	
มกดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านอุตสาหกรรม	
- เรื่องการถนอมอาหาร ดอง แช่อิ่ม	
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านหัตถกรรม	
- เรื่องเครื่องจักรสานหวาย	๓๕
- เรื่องช่างทำเฟอร์นิเจอร์	
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านการแพทย์ไทย	
- เรื่องสมุนไพรไทย	๔๘
- เรื่องการนวดแผนไทย จับเส้น ต่อกระดูก	
- เรื่องการถอนพิษงู กวาดยาเด็ก เริม	

ประวัติความเป็นมาอำเภอบางสะพาน / ข้อมูลทั่วไป

คำขวัญอำเภอ พระมหาธาตุเจดีย์สูงเสียดฟ้า มากคุณค่าทองทองเนื้อเก้า เด่นเรื่องราวการท่องเที่ยว หนึ่งเดียวอุตสาหกรรมเหล็ก ชุมชนใหญ่เล็กรักสามัคคี ไหว้พระดีปู่อินทร์ – ปู่ท้วม

ประวัติความเป็นมาของอำเภอ

อำเภอบางสะพาน สมัยกรุงศรีอยุธยามีชื่อว่า “เมืองบางสะพาน” สมัยกรุงธนบุรีมีชื่อว่า “เมืองกำเนิดนพคุณ” ถูกข้าศึกพม่าโจมตีจนแตก แล้วเอาไฟมาเผาทำลายเสียหายเป็นเมืองร้าง สมัยรัตนโกสินทร์ โปรดเกล้าฯ ให้แต่งตั้งตำบลบางสะพานเป็นเมือง ชื่อว่า “เมืองกำเนิดนพคุณ” แต่ปรากฏตามพงศาวดาร โดยสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ ในพงศาวดารเมืองพัทลุงว่า เมืองกำเนิดนพคุณ สมัยรัชกาลที่ ๓ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๓๗๗ เป็นเมืองชั้นจัตวาขึ้นต่อกลาโหม

ในรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีสารตราของท่านอรรคมหาเสนาบดีถึงพระกำเนิดนพคุณ มีความว่าให้พระกำเนิดนพคุณ พระพิไชยชลสินธุ เมืองประจวบคีรีขันธ์ หมื่นวิสุทธิสงคราม กรมการกลาโหม ปักหลักแบ่งคลองทับสะแกฝั่งเหนือตลอดปลายน้ำถึงคลองวาฬฝั่งใต้ เดิมเป็นแขวงเมืองกำเนิดนพคุณให้ยกมาเป็นแขวงอำเภอ ขึ้นเมืองประจวบคีรีขันธ์ คลองทับสะแกฝั่งใต้ตลอดปลายน้ำเป็นแขวงเมืองกำเนิดนพคุณตามเดิม

ในรัชกาลที่ ๕ ทางราชการได้จัดระบบการปกครองเป็นมณฑลเทศาภิบาลได้โปรดเกล้าฯ ยุบเมืองกำเนิดนพคุณลงเป็นอำเภอ เรียกว่าอำเภอกำเนิดนพคุณขึ้นเมืองชุมพร ซึ่งเป็นเมืองตรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๙ แล้วได้แบ่งการปกครองเป็นตำบลรวม ๘ ตำบล คือ ๑.ตำบลอ่างทอง ๒.ตำบลบ้านกรูด ๓.ตำบลบางสะพานใหญ่ ๔.ตำบลนาพร้าหัก ๕.ตำบลป่าร่อน ๖.ตำบลบางสะพานน้อย ๗.ตำบลปากแพรก ๘. ตำบลกำมะเส็น

ใน ร.ศ.๑๒๕ พ.ศ. ๒๔๔๙ ในรัชกาลเดียวกัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แยกอำเภอปราณบุรี อำเภอประจวบคีรีขันธ์ จากจังหวัดเพชรบุรี กับอำเภอกำเนิดนพคุณจากเมืองชุมพร รวม ๓ อำเภอ มาตั้งเป็นเมืองขึ้นใหม่อีก พระราชทานนามว่า เมืองปราณบุรี ขึ้นมณฑลราชบุรี แล้วต่อมาในรัชกาลที่ ๖ พ.ศ.๒๔๕๘ ทรงพระราชกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามเมืองปราณบุรี เป็นนามเมืองประจวบคีรีขันธ์ ให้ตัดอำเภอเมืองกำเนิดนพคุณออก คงเรียกว่า อำเภอกำเนิดนพคุณ พ.ศ.๒๔๕๙

ในสมัยรัชกาลที่ ๖ พ.ศ.๒๔๖๐ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามอำเภอกำเนิดนพคุณ เป็นอำเภอบางสะพานจนปัจจุบันนี้ ส่วนชื่อกำเนิดนพคุณภายหลังต่อมาเปลี่ยนเป็นชื่อตำบล เรียกว่า ตำบลกำเนิดนพคุณขึ้นอำเภอบางสะพาน ต่อมาประมาณ พ.ศ. ๒๕๘๖ – ๒๔๘๙ ทางราชการได้เปลี่ยนชื่อตำบลต่าง ๆ ในท้องที่อำเภอบางสะพานดังนี้

๑. ตำบลบางสะพานใหญ่	เปลี่ยนชื่อเป็นตำบล	กำเนิดนพคุณ
๒. ตำบลกรูด	เปลี่ยนชื่อเป็นตำบล	ธงชัย
๓. ตำบลนาพร้าหัก	เปลี่ยนชื่อเป็นตำบล	พงศ์ประศาสน์
๔. ตำบลป่าร่อน	เปลี่ยนชื่อเป็นตำบล	ร่อนทอง
๕. ตำบลกำมะเส็น	เปลี่ยนชื่อเป็นตำบล	ทรายทอง
๖. ตำบลบางสะพานน้อย	เปลี่ยนชื่อเป็นตำบล	บางสะพาน

ที่ตั้งที่ว่าหรือตัวเมืองกำเนิดนพคุณ หรือที่ว่าการอำเภอบางสะพาน มีดังนี้

๑. สันนิษฐานกันว่า ตัวเมืองเดิมจะตั้งอยู่ที่หมู่บ้านท่ามะนาว ตำบลกำเนิดนพคุณฝั่งขวาคลอง แม่รำพึง จากลำน้ำขึ้นมา ๔ กิโลเมตร

๒. ต่อมาย้ายมาตั้งที่บ้านท่ากะหล่อ (ปัจจุบันเรียกว่าบ้านหลักเมือง) และบ้านหลักเมืองนี้เดิมเรียกว่าบ้านทุ่งกอก ต่อกับบ้านม้าร้อง ท้องที่ตำบลพงศ์ประศาสน์ฝั่งขวา (ทิศใต้) ติดกับคลองบางสะพานใหญ่ โดยมีเสาหินเป็นหลักเมืองปรากฏอยู่ แต่มีรอยถูกทุบแตกหักเกือบหมดแล้วและลำคลองบางสะพานใหญ่กับเสาหลักเมืองนั้น เดิมมีสะพานข้ามคลองบางสะพานใหญ่ ทำด้วยหินหรือคอนกรีต แต่ปัจจุบันนี้มีทรายทับถมมองไม่เห็นตัวสะพาน

๓. ต่อมาย้ายตัวเมืองมาที่ฝั่งซ้าย (ด้านทิศเหนือคลองบางสะพานใหญ่) ปัจจุบันเรียกว่าหมู่บ้าน จวนเก่า หมู่ที่ ๖ ตำบลกำเนิดนพคุณ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ ทางราชการสั่งยุบเมืองกำเนิดนพคุณที่ว่าการอำเภอก็ยังใช้ตัวเมืองเดิม เป็นที่ทำการตลอดมา

๔. ครั้งต่อมาสมัยหลวงบันเทิงทนุราษฎร์ ดำรงตำแหน่งนายอำเภอบางสะพาน พ.ศ. ๒๔๖๔ ท่านย้ายที่ว่าการอำเภอออกมาตั้งริมคลองบางกระจอง ในหมู่ที่ ๗ ตำบลกำเนิดนพคุณ มีอาณาเขตติดต่อกับถนนรถไฟสถานีอำเภอบางสะพานใหญ่ ตัวอาคารสร้างขึ้นชั่วคราว โดยปูพื้นไม้กระดานหลังคามุงจาก ต่อมา พ.ศ. ๒๔๗๑ ทางราชการได้สร้างที่ว่าการอำเภอบางสะพานเป็นอาคารถาวร

สำหรับที่ว่าการอำเภอบางสะพานหลังใหม่นี้ ได้เริ่มดำเนินการจัดสร้าง เมื่อ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๒๘ โดยมีว่าที่ร้อยตรีกิตติพงษ์ สถิรกุล นายอำเภอบางสะพานสมัยนั้นเป็น ผู้ริเริ่ม โดยไม่ได้ใช้งบประมาณของราชการแต่อย่างใด การดำเนินการจัดสร้างได้อาศัยแรงงานการพัฒนาภาคเอกชนและภาคราชการ ในปีงบประมาณ ๒๕๓๐ ได้รับเงินสนับสนุนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดย คุณอุดมศักดิ์ ทั่งทอง , คุณสำเภา ประจวบเหมาะ , คุณวิเศษ ใจใหญ่ ในวงเงิน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท

สรุปค่าดำเนินการจัดสร้างที่ว่าการอำเภอหลังใหม่ เป็นเงินทั้งสิ้น ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท แบ่งงบดำเนินการดังนี้

- ภาคเอกชน ๔,๕๐๐,๐๐๐ บาท
- ภาครัฐบาล ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท

สภาพทั่วไป

๑. ตำแหน่งที่ตั้ง

อำเภอบางสะพาน ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔ (ถนนเพชรเกษม) ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ ๘๗ กิโลเมตร โดยตัวที่ว่าการอำเภอบางสะพาน ตั้งอยู่บริเวณพิกัด NN ๕๖๑๑๓๙๕

๒. สภาพพื้นที่

อำเภอบางสะพานมีพื้นที่ประมาณ ๘๓๖ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๕๔๙,๕๐๐ ไร่ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับสาธารณรัฐเมียนมาร์

๓. ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่โดยทั่วไปของอำเภอบางสะพาน มีลักษณะเป็นพื้นที่ลาดชันจากด้านทิศตะวันตก ซึ่งเป็นเขตเทือกเขาตะนาวศรี อันเป็นเทือกเขากั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐเมียนมาร์ ลงสู่ตะวันออกซึ่งเป็นอ่าวไทย มีพื้นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ทางทิศตะวันออก ติดชายทะเล สภาพพื้นดินส่วนใหญ่เป็นดินปนทราย

๔. ลักษณะภูมิอากาศ

อำเภอบางสะพาน มีภูมิอากาศจัดอยู่ในประเภทฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดู มีอุณหภูมิสูงตลอดปี มีฤดูกาล ๓ ฤดู

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่มีนาคม ถึงเดือนเมษายน โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ

ฤดูฝน จะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน เป็นระยะเวลาประมาณ ๗ เดือน โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้

ฤดูหนาวจะเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งฤดูหนาวอากาศจะไม่ค่อยหนาวมากนัก

- พื้นที่ทางตอนเหนือของอำเภอมีโอกาสที่ฝนจะตกน้อยกว่า ๖๐ วัน/ปี
- พื้นที่ทางตอนใต้ของอำเภอมีโอกาสที่ฝนจะตกระหว่าง ๖๐ – ๘๐ วัน/ปี
- ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ย / ปี ๑,๔๕๐ – ๑,๕๕๐ มม.
- อุณหภูมิเฉลี่ย/ปี ๒๖ – ๒๘ องศาเซลเซียส

๕. ทรัพยากรธรรมชาติ

ทะเล ภูเขา น้ำตก ป่าไม้ ลำคลอง และแร่ธาตุ อำเภอบางสะพานมีแหล่งแร่ทองคำอยู่ในพื้นที่ตำบลร่อนทอง ทองคำที่พบเป็นทองคำบริสุทธิ์มากที่สุดในประเทศไทย ไม่ต้องถลุง ส่วนใหญ่เป็นเม็ดกลม ปัจจุบันยังมีผู้ประกอบอาชีพร่อนทองกันอยู่ แต่มีปริมาณน้อยลงกว่าเดิม

๖. แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และอุปโภค บริโภค

แหล่งน้ำธรรมชาติของอำเภอบางสะพาน ประกอบไปด้วยลำคลองและหนองน้ำขนาดเล็กซึ่งมักจะขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ไม่สามารถทำการเกษตรในฤดูแล้งได้ ลำคลองที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของชาวอำเภอบางสะพาน คือ

๑.	คลองบางสะพาน	มีความยาวประมาณ	๔๐	กิโลเมตร
๒.	คลองกรูด	มีความยาวประมาณ	๒๕	กิโลเมตร
๓.	คลองแม่รำพึง	มีความยาวประมาณ	๑๘	กิโลเมตร
๔.	คลองพันลำ	มีความยาวประมาณ	๒๐	กิโลเมตร
๕.	คลองขนาน	มีความยาวประมาณ	๓๐	กิโลเมตร
๖.	คลองวังหิน	มีความยาวประมาณ	๒๒	กิโลเมตร

๗. ประชากร

อำเภอบางสะพาน มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น ๗๓,๓๒๖ คน เป็นชาย ๓๖,๔๗๔ คน เป็นหญิง ๓๖,๘๕๒ คน ความหนาแน่นของประชากร ๘๔ คน/ตร.กม. โดยแบ่งเป็น

ตำบลกำเนิดนพคุณ	ชาย	๓,๗๒๕	คน	หญิง	๓,๗๑๘	คน	รวม ๗,๔๔๓ คน
ตำบลชัยเกษม	ชาย	๕,๔๐๒	คน	หญิง	๕,๕๑๒	คน	รวม ๑๐,๙๑๔ คน
ตำบลทองมงคล	ชาย	๔,๘๑๕	คน	หญิง	๔,๘๔๕	คน	รวม ๙,๖๖๐ คน
ตำบลธงชัย	ชาย	๒,๘๐๙	คน	หญิง	๒,๘๘๙	คน	รวม ๕,๗๗๙ คน
ตำบลพงศ์ประศาสน์	ชาย	๔,๗๖๒	คน	หญิง	๔,๘๓๙	คน	รวม ๙,๖๐๑ คน
ตำบลแม่รำพึง	ชาย	๓,๔๓๕	คน	หญิง	๓,๔๙๗	คน	รวม ๖,๙๓๒ คน
ตำบลร่อนทอง	ชาย	๔,๐๖๙	คน	หญิง	๓,๙๕๙	คน	รวม ๘,๐๑๘ คน
เทศบาลตำบลบ้านกรูด	ชาย	๒,๐๘๔	คน	หญิง	๒,๑๙๐	คน	รวม ๔,๒๗๔ คน
เทศบาลตำบลร่อนทอง	ชาย	๓,๘๕๖	คน	หญิง	๓,๙๓๑	คน	รวม ๗,๗๘๗ คน
เทศบาลตำบลกำเนิดนพคุณ	ชาย	๑,๔๓๖	คน	หญิง	๑,๔๘๑	คน	รวม ๒,๙๑๘ คน

ข้อมูล ณ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕

๘. จำนวนครัวเรือน

อำเภอบางสะพานมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น ๒๘,๐๘๑ ครัวเรือน แบ่งเป็น

ตำบลกำเนิดนพคุณ	จำนวน	๒,๓๓๙	ครัวเรือน
ตำบลชัยเกษม	จำนวน	๓,๘๒๑	ครัวเรือน
ตำบลทองมงคล	จำนวน	๓,๔๑๗	ครัวเรือน
ตำบลธงชัย	จำนวน	๒,๐๑๐	ครัวเรือน
ตำบลพงศ์ประศาสน์	จำนวน	๓,๘๐๖	ครัวเรือน
ตำบลแม่รำพึง	จำนวน	๓,๒๕๐	ครัวเรือน
ตำบลร่อนทอง	จำนวน	๓,๒๑๐	ครัวเรือน
เทศบาลตำบลกำเนิดนพคุณ	จำนวน	๑,๔๖๘	ครัวเรือน
เทศบาลตำบลบ้านกรูด	จำนวน	๑,๘๖๕	ครัวเรือน
เทศบาลตำบลร่อนทอง	จำนวน	๒,๘๓๕	ครัวเรือน

ข้อมูล ณ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕

๙. อาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอบางสะพาน คือ ประมาณร้อยละ ๘๗ ประกอบอาชีพทางด้านการเกษตร ได้แก่ การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์และทำประมง โดยมีเนื้อที่ทำการเกษตรทั้งหมดประมาณ ๓๖๐,๖๑๙ ไร่ เกษตรกรมีรายได้อยู่ในระดับปานกลาง รายได้หลักมาจากการปลูกพืช และยังมีรายได้จากอาชีพรอง คือ การเลี้ยงสัตว์ และรับจ้าง เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ดินเอง จึงมีสภาพความเป็นอยู่ที่ไม่ลำบากนัก รายได้เฉลี่ยของประชากร ๕๔,๒๙๘.๕๖ บาท/คน/ปี ดังนี้

๑๐. การปกครอง

อำเภอบางสะพาน แบ่งการปกครองออกเป็น ๗ ตำบล ๗๑ หมู่บ้าน ดังนี้คือ

๑. ตำบลกำเนิดนพคุณ	มีจำนวน	๘	หมู่บ้าน	มีพื้นที่	๓๔,๑๑๗ ไร่
๒. ตำบลธงชัย	มีจำนวน	๑๑	หมู่บ้าน	มีพื้นที่	๕๘,๗๕๐ ไร่
๓. ตำบลพงศ์ประศาสน์	มีจำนวน	๑๐	หมู่บ้าน	มีพื้นที่	๔๙,๓๗๕ ไร่
๔. ตำบลร่อนทอง	มีจำนวน	๑๒	หมู่บ้าน	มีพื้นที่	๑๔๒,๒๙๐ ไร่
๕. ตำบลทองมงคล	มีจำนวน	๑๐	หมู่บ้าน	มีพื้นที่	๑๐๑,๒๕๐ ไร่
๖. ตำบลชัยเกษม	มีจำนวน	๑๒	หมู่บ้าน	มีพื้นที่	๑๓๙,๕๘๓ ไร่
๗. ตำบลแม่รำพึง	มีจำนวน	๘	หมู่บ้าน	มีพื้นที่	๒๒,๑๓๕ ไร่

การบริหารราชการท้องถิ่น

อำเภอบางสะพานได้แบ่งการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ส่วนที่ ๑ เป็นเทศบาลตำบล ๓ แห่ง คือ

๑. เทศบาลตำบลกำเนิดนพคุณ มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๒.๘ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๑,๗๕๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๒ ของพื้นอำเภอครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของหมู่ที่ ๑ และบางส่วนของหมู่ที่ ๕ ตำบลกำเนิดนพคุณ

๒. เทศบาลตำบลบ้านกรูด มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๑๐.๔๔ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๖,๕๒๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑.๒๐ ของพื้นอำเภอ ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของหมู่ที่ ๒,๓ และบางส่วนของหมู่ที่ ๔,๕,๖ ตำบลธงชัย

๓. เทศบาลตำบลร่อนทอง มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๓๙ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๒๔,๓๗๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔.๔๕ ของพื้นอำเภอ ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของหมู่ที่ ๑,๑๒ และบางส่วนของหมู่ที่ ๒,๓,๔,๕ ตำบลร่อนทอง

ส่วนที่ ๒ เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ๗ แห่ง คือ

๑. องค์การบริหารตำบลกำเนิดนพคุณ

๒. องค์การบริหารตำบลธงชัย

๓. องค์การบริหารตำบลพงศ์ประศาสน์

๔. องค์การบริหารตำบลร่อนทอง

๕. องค์การบริหารตำบลทองมงคล

๖. องค์การบริหารตำบลชัยเกษม

๗. องค์การบริหารตำบลแม่รำพึง

๑๑. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. อาชีพหลัก ได้แก่ ๑. เกษตรกรรม (ทำสวน/ทำไร่/ประมง/ทำนา)

๒. การค้า – อุตสาหกรรม

๓. ท่องเที่ยว

๒. อาชีพเสริม ได้แก่ ปศุสัตว์

๓. เกษตรกรรม ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญได้แก่ มะพร้าว สับปะรด ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ผักและผลไม้

๔. พาณิชกรรม สินค้าที่สำคัญของอำเภอได้แก่ เหล็กในเครือสหวิริยา

๕. อุตสาหกรรม โรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่

๑. บริษัทในเครือสหวิริยา สตีลอินดัสทรี จำกัด (มหาชน)

๑.๑ บริษัท สหวิริยาสตีลอินดัสทรี จำกัด (มหาชน)

๑.๒ บริษัท เหล็กแผ่นรีดเย็นไทย จำกัด (มหาชน)

๑.๓ บริษัท เหล็กแผ่นเคลือบไทย จำกัด

๑.๔ บริษัท บางสะพานบาร์มิล จำกัด

๑.๕ บริษัท บีเอส เมทัล จำกัด

๑.๖ บริษัท ไลนทรานสปอร์ต จำกัด

๑.๗ บริษัท ท่าเรือประจวบ จำกัด

๑.๘ บริษัท เวสโคสท์เอ็นจิเนียริ่ง จำกัด

๑.๙ บริษัท บางประกงการโยธา จำกัด

๑.๑๐ บริษัทเวสเทิร์น จำกัด

๒. บริษัท ยูนิพัลพ์ (ประเทศไทย) จำกัด

๖. จำนวนธนาคาร ๘ แห่ง

๑. ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

๒. ธนาคารออมสิน

๓. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)

๔. ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

๕. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด มหาชน)

๖. ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

๗. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาบางสะพาน

๘. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเกาะยายฉิม

๑๒. ด้านสังคม

๑. โรงเรียนมัธยม จำนวน ๓ แห่ง

๑. โรงเรียนบางสะพานวิทยา

๒. โรงเรียนธงชัยวิทยา

๓. โรงเรียนชัยเกษมวิทยา

๒. โรงเรียนประถม จำนวน ๓๘ แห่ง

๓. โรงเรียนอาชีวศึกษา จำนวน ๑ แห่ง

วิทยาลัยการอาชีพบางสะพาน

๔. โรงเรียนเอกชน จำนวน ๑ แห่ง

โรงเรียนมัธยมนพคุณ

๕. โรงเรียนศึกษาพิเศษ

โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์

๖. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (ศูนย์บางสะพาน) จำนวน ๑ แห่ง

๗. วัด จำนวน ๒๓ แห่ง

๘. สำนักสงฆ์ จำนวน ๓ แห่ง

๙. มัสยิด จำนวน ๑ แห่ง

๑๐. ศาลเจ้า จำนวน ๑ แห่ง

๑๑. โรงพยาบาลบางสะพาน จำนวน ๑ แห่ง

๑๒. สถานีอนามัย จำนวน ๑๔ แห่ง

๑๓. สถานีตำรวจ จำนวน ๒ แห่ง

๑๓.๑ สถานีตำรวจภูธรอำเภอบางสะพาน

๑๓.๒ สถานีตำรวจภูธรธงชัย

๑๔. มูลนิธิและสมาคม ได้แก่

๑๔.๑ มูลนิธิพระมหาธาตุเจดีย์ภักดีประกาศ

๑๔.๒ มูลนิธิสว่างราษฎร์ศรัทธาธรรมสถาน

ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี

๑. ทองบางสะพาน

ครั้นถึงบางสะพานสถานที่ มีทองดีแต่บุราณนานนักหนา

บังเกิดกับกายสิทธิ์อิศรา ไม่มีราศีแกมแอร่มเรือง

หากมีการพูดถึง “ทอง” เมื่อใด ก็จะมีการพูดถึงทองบางสะพาน และหากใครมาถึงบางสะพานก็จะถามถึงทองบางสะพานเช่นเดียวกัน เพราะทองบางสะพานนั้นเป็นที่กล่าวขวัญถึงคุณลักษณะพิเศษว่า เป็นทองเนื้อบริสุทธิ์ ขุดได้เป็นทองก้อน มีตั้งแต่ขนาดเล็กเป็นเกล็ดบางๆ จนถึงขนาดใหญ่เป็นก้อน มีน้ำหนักหลาย ๆ บาทก็มี ทั้งนี้ โดยมิต้องแยกเนื้อทองด้วยวิธีการถลุง

ทองบางสะพานมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทองนพคุณ เป็นทองเนื้อเก้า หมายถึงเป็นทองที่มีราคาเก้าบาทต่อน้ำหนัก ๑ บาท ซึ่งเป็นราคาที่สูงกว่าทุกแหล่งในประเทศไทย (ตามหนังสือประชุมประกาศสมัยรัชกาลที่ ๕)

เมืองไทยนั้นเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่ทองคำ จนมีการขนานนามว่า “สุวรรณภูมิ” มาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ แต่ไม่มีการกล่าวถึงในพงศาวดารจนถึงในรัชกาลพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ได้ปรากฏในพงศาวดารว่าเมื่อ จ.ศ. ๑๑๐๘ (พ.ศ. ๒๒๘๙) ผู้รั้งเมืองกุยได้ส่งทองร่อนหนัก ๓ ตำลึง เข้าถวายพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศจึงได้เกณฑ์ไพร่ ๒,๐๐๐ คนเศษ ไปตั้งร่อนทองใช้เวลาปีเศษจนถึง พ.ศ. ๒๒๙๑ จึงได้ทองเข้าถวายหนัก ๙๐ ชั่งเศษ เป็นน้ำหนัก ๔๕ กก. หรือ ๓,๖๐๐ บาท และได้นำทองนั้นไปแผ่เป็นทองแผ่นใหญ่หุ้มมณฑปพระพุทธบาทสระบุรี

แหล่งที่มีทองบางสะพานนั้นมิได้อยู่ในตำบลกำเนิดนพคุณ แต่อยู่ในตำบลร่อนทอง เรียกกันว่าบ้านป่าร่อน ซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอบางสะพาน ประมาณ ๒๗ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากถนนเพชรเกษม ประมาณ ๔ กิโลเมตร

ในปัจจุบันยังคงมีการขุดหาทองอยู่ แต่เป็นการขุดหาด้วยมือ ดินในบ่อทองจะมีชื่อเรียกแต่ละชั้นแตกต่างกันออกไป ดินชั้นบนเรียกว่า “ดินเมือง” จากดินเมืองต่อไปเป็น “ดินกรัง” ดินชั้นนี้อาจเรียกว่า “ดินหลังสะ” และลึกต่อลงไปเรียกว่า “ดินใช้” ดินใช้คือดินที่มีแร่ทองคำปนอยู่ เขาก็จะเอาดินนี้มาแยกหาเนื้อทอง โดยการใช้ภาชนะเรียกว่า “เลียง” (คือภาชนะที่ทำตัวด้วยไท้รูปกลม ก้นแหลม คล้ายหมวกญวน) ใส่ดินใช้ แล้วนำไปขยำบี้กับน้ำให้เป็นโคลนให้หมุนวนออกจากเลียงไป คงเหลือแต่สินแร่ทองลงอยู่ก้นเลียง คลองที่เอาดินใช้ไปร่อนล้าง มีชื่อว่าคลองทอง

ท่านผู้รู้ที่เคยขุดทำทองมา ได้เล่าให้ฟังว่า บริเวณที่มีแร่ทองมักจะมีชื่อว่าเนินนำหน้า เช่น เนินม้าเป็นเนินที่ผู้เดินทางไปขุดทองมักจะพักผูกม้าไว้ที่บริเวณนี้ เนินไก่เขี่ย เล่าว่า สินแร่ทองอยู่ตื้นขนาดไก่เขี่ยก็พบก้อนทอง เนินสวนกล้วย เนินปราง เนินไทร เนินส้มป่อย เนินงิ้ว เนินหว้า คือบริเวณที่มีต้นไม้ตามที่ปรากฏอยู่สำหรับเนินที่น่าสนใจอีกเนินหนึ่งคือ “เนินยายบี้” เล่ากันว่าในบริเวณนี้สินแร่ทองจะปนอยู่ในดินที่เหนียวมากจนต้องเอาดินใช้ที่ขุดได้ไปแช่น้ำให้อ่อนตัวและไว้อาศัยกำลังผู้เฒ่าที่อยู่เฝ้าบ้านบี้ดินให้แหลกเพื่อหาเนื้อทอง

คนบางสะพานนั้นมักจะมีทองบางสะพานไว้ติดตัว ด้วยการนำเม็ดทองมาติดห่วงห้อยไว้กับสร้อยคอถือกันว่าเป็นของบริสุทธิ์เป็นมงคลแก่ตัวและแทนของขลังได้ด้วย

๒. งานประจำปีวัดเขาโบสถ์ พระอารามหลวง

แต่เดิมนั้น บนยอดวัดเขาโบสถ์เป็นที่รกร้างต่อมาได้มีคหบดีคือ นายเป่งเพี้ยน และนางงิ้ว เลาห์เรณู ขึ้นไปสร้างศาลปฏิบัติธรรมและสร้างพระพุทธบาทจำลองไว้ เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๕ หลวงพ่อท้วมได้นำพาชาวบ้านจำนวนหนึ่งขึ้นไปปิดทองและปฏิบัติธรรม ทำให้เกิดศรัทธาปฏิบัติในวันเพ็ญเดือน ๕ ของทุกปี ซึ่งถือเป็นฤกษ์แห่งการเริ่มต้นทำการเพาะปลูกตามฤดูของชาวบ้านจะพากันขึ้นไปทำบุญปิดทองรูปจำลองพระพุทธบาท บนยอกเขาเป็นประจำ จนนานเข้ากลายเป็นประเพณีขึ้นเขาทำบุญปิดทองรอยพระพุทธบาทจนถึงปัจจุบัน

๓.งานประเพณีแห่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์อำเภอบางสะพาน

ประเพณีแห่สิ่งศักดิ์สิทธิ์อำเภอบางสะพาน ได้เริ่มจัดงานประเพณีครั้งแรกเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๓๒ สาเหตุจากจัดงานประเพณีเกี่ยวเนื่องมาจากในปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้เกิดพายุเกย์ ซึ่งกรมอุตุวิทยาได้ประกาศเตือนว่า อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ว่าพายุจะขึ้นฝั่งที่อำเภอบางสะพานจะทำให้เกิดลมพายุอย่างรุนแรง และน้ำท่วมอย่างหนัก ชาวบางสะพานก็กลัวภัยธรรมชาติดังกล่าว ที่คนนับถือในเขตอำเภอบางสะพาน เช่น หลวงปู่ท้วม หลวงปู่อินทร์ หลวงปู่ม่วง เจ้าแม่รำพึง เจ้าพ่อหมื่นเห็ด กรมหลวงชุมพร ฯลฯ ให้ช่วยป้องกันรักษาชาวบางสะพาน ให้รอดพ้นจากภัยธรรมชาติ ซึ่งผลปรากฏว่าพายุเกย์ไปขึ้นฝั่งที่อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ทำให้บ้านเรือน เรือประมงและพืชผลทางการเกษตรเสียหายเป็นอย่างมากในเขตจังหวัดชุมพร หลังจากพายุเกย์ผ่านพ้นไป ชาวบางสะพานได้พร้อมใจกันจัดงานขอบคุณสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ที่ชาวบางสะพานนับถือ นำมาแห่และปิดทองจัดงานสมโภช เรียกว่างานประเพณีแห่สิ่งศักดิ์สิทธิ์อำเภอบางสะพาน ตั้งแต่นั้นจนมาถึงปัจจุบัน โดยจะจัดงานประเพณีดังกล่าวในระหว่างวันที่ ๔ – ๕ ธันวาคม เป็นประจำทุกปี

สถานที่สำคัญ และแหล่งท่องเที่ยว

๑.พระมหาธาตุเจดีย์ภักดีประกาศ

ตั้งอยู่บนยอดเขาธงชัย หมู่ที่ ๙ บ้านทางสาย ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๒. พระพุทธกิติสิริชัย

พระพุทธกิติสิริชัย เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ รูปทรงแบบคันธราช (ปางตรัสรู้) ตั้งเด่นเป็นสง่าอยู่ที่เขาธงชัย หมู่ที่ ๙ บ้านทางสาย ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๓. พระตำหนักกรมหลวงชุมพร

พระตำหนักกรมหลวงชุมพร เป็นที่ตั้งของพระรูปพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพร เขตอุดมศักดิ์ ตั้งอยู่บนยอดเขาธงชัย หมู่ที่ ๙ บ้านทางสาย ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๔. พุทธสถานธรรมอุทยาน

ประกอบไปด้วยสิ่งก่อสร้างที่สำคัญ ๓ สิ่ง ที่ตั้งอยู่บนยอดเขาธงชัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัดทางสาย หมู่ที่ ๙ บ้านทางสาย ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑. พระมหาธาตุเจดีย์ภักดีประกาศ

๒. พระพุทธกิติสิริชัย

๓. พระตำหนักพลเรือเอกกรมหลวงชุมพร เขตอุดมศักดิ์

๕. วัดถ้ำคีรีวงศ์

ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๑ บ้านถ้ำคีรีวงศ์ ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๖. เกาะลำร่า

เกาะอยู่ห่างจากหาดทรายแก้วประมาณ ๑,๐๐๐ เมตร หมู่ที่ ๑ บ้านถ้ำคีรีวงศ์ ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๗. ชายหาดบ้านกรูด

หมู่ที่ ๓ บ้านกรูด ตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๘.น้ำศักดิ์สิทธิ์บ่อน้ำทิพย์เขาม้าร้อง

วัดเขาถ้ำม้าร้อง หมู่ที่ ๑ บ้านฝ่ายท่า ตำบลพงศ์ประศาสน์ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๙.น้ำตกไทรคู่

หมู่ที่ ๖ บ้านทองมงคล ตำบลทองมงคล อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑๐.อ่างเก็บน้ำโป่งสามสิบ

หมู่ที่ ๘ บ้านในล็อค ตำบลทองมงคล อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑๑.น้ำตกขาอ่อน

หมู่ที่ ๑๑ บ้านเขามัน ตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑๒.ถ้ำตาหมวก

หมู่ที่ ๖ บ้านป่าร่อน ตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑๓.อ่าวบ่อทองหลาง

ตั้งอยู่บริเวณหน้าวัดบ่อทองหลาง หมู่ที่ ๓ บ้านอ่าวยาง ตำบลแม่รำพึง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑๔.อ่าวแม่รำพึง

ตั้งอยู่ที่บ้านอ่าวยาง หมู่ที่ ๓ ตำบลแม่รำพึง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ประวัติความเป็นมาตำบลทองมงคล / ข้อมูลทั่วไป

๑. ประวัติความเป็นมาของตำบลทองมงคล

ตำบลทองมงคลเดิมเป็นหมู่บ้านเล็กๆชื่อว่าบ้านธรรมรัตน์ ขึ้นอยู่กับเขตการปกครองของตำบลร่อนทองซึ่งเป็นหมู่บ้านแรกที่มีบุคคลเข้ามาอาศัย จากประวัติและหลักฐานที่ปรากฏนั้นพอที่จะทราบได้ว่าเริ่มมีชาวบ้านเข้ามาอาศัยกลุ่มแรก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ โดยคนกลุ่มแรกคือ นายศาสตร์ เดชเกิด (เป็นครู)กับพวกอีกประมาณ ๙ คน ได้อพยพมาจากบ้านชะมวง ตำบลพงศ์ประศาสน์ เข้ามาเริ่มจับจองที่ดิน เพื่อทำการเพาะปลูก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ในการจับจองครั้งแรกนั้น นายศาสตร์ เดชเกิด กับพวกได้ทำการจับจองกันจำนวนเนื้อที่กว้าง ประมาณ ๓ เส้น (๑๒๐ เมตร) หลังจากนั้นได้มีนายแดง สว่างศรี ผู้ใหญ่บ้านจากตำบลเขาพังไกร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช เดินทางมาหาจับจองพื้นที่และได้อาศัยอยู่ ณ ที่นี้ จนเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๑ จึงได้นิมนต์พระอธิการพร้อม อิสวรรณโณ มาทำการสร้างวัดและจำพรรษาที่นี่ โดยได้รับบริจาคดินของนายแจ้ง ,นายแผน,และนายเวียง เป็นที่สร้างวัดในปัจจุบัน ต่อมาได้พบกับนายเกลี้ยงซึ่งเป็นคนท้องถิ่นเดิมจึงได้สอบถามชื่อหมู่บ้านชื่อคลองจึงได้ทราบว่าบริเวณที่อยู่นี้ไม่มีชื่อหมู่บ้านอาจเนื่องมาจากไม่มีผู้คนอาศัยอยู่ก็เป็นได้แต่มีคนพื้นที่อาศัยอยู่โดยเผาถ่านขายที่บ้านโป่งโก ขึ้นไปทางทิศเหนือประมาณ ๖ – ๗ กิโลเมตร และห่างลงไปประมาณ ๑ กิโลเมตร มีหมู่บ้านชื่อโป่งคา มีลำคลองอยู่ใกล้ๆหมู่บ้านชื่อคลองตำหรุ แต่พระอธิการพร้อมบอกว่าตำหรุชื่อไม่เป็นมงคล นายศาสตร์ จึงเสนอให้ใช้ชื่อว่า บ้านธรรมรัตน์ ซึ่งใช้คลองเป็นหลักฐานการตั้งหมู่บ้านและบ้านธรรมรัตน์จึงได้เกิดขึ้นและก่อตั้งมาจนขยายออกไปเรื่อยจนได้มีการอพยพของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชและเพชรบุรี เข้ามาอาศัยจับจองที่ดินทำกินเป็นจำนวนมาก และได้เกิดเป็นหมู่บ้านขึ้นอีกหลายๆ ที่บริเวณนั้น จนเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้แยกออกจากตำบลร่อนทอง มาเป็นตำบลทองมงคล มีหมู่บ้าน ดังนี้ หมู่ที่ ๑ บ้านวังยาว หมู่ที่ ๒ บ้านโป่งโก ,หมู่ที่ ๓ บ้านราษฎร์ประสงค์ ,หมู่ที่ ๔ บ้านห้วยเกรียบ ,หมู่ที่ ๕ บ้านธรรมรัตน์

เมื่อ ปีพ.ศ. ๒๕๓๐ หมู่ที่ ๒ บ้านโป่งโก แยกมาเป็น หมู่ที่ ๖ บ้านเขาแก้ว และหมู่ที่ ๓ บ้านราษฎร์ประสงค์ แยกมาเป็นหมู่ที่ ๗ บ้านทรัพย์สมบูรณ์ และปี พ.ศ. ๒๕๓๔ หมู่ที่ ๕ บ้านธรรมรัตน์ แยกมาเป็นหมู่ที่ ๘ บ้านในล็อค และหมู่ที่ ๙ บ้านสายเพชรแยกมาจากหมู่ที่ ๒ บ้านโป่งโก ต่อมาได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๓ ตอนที่ ๙๙ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๙ ทำให้มีการจัดตั้งหมู่บ้านขึ้น

ใหม่ เป็นหมู่ที่ ๑๐ บ้านราชมงคล โดยแยกออกจากหมู่ที่ ๓ บ้านราษฎร์ประสงค์ ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลทองมงคลมีหมู่บ้านในเขตการปกครองทั้งหมด ๑๐ หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ ๑	บ้านวังยาว	เป็นหมู่บ้าน	อพป.
หมู่ที่ ๒	บ้านโป่งโก	เป็นหมู่บ้าน	อพป.
หมู่ที่ ๓	บ้านราษฎร์ประสงค์	เป็นหมู่บ้าน	อพป.
หมู่ที่ ๔	บ้านห้วยเกรียบ	เป็นหมู่บ้าน	อพป.
หมู่ที่ ๕	บ้านธรรมรัตน์	เป็นหมู่บ้าน	อพป. และหมู่บ้าน ปชด.
หมู่ที่ ๖	บ้านทองมงคล	เป็นหมู่บ้าน	กนช. และหมู่บ้าน อพป.
หมู่ที่ ๗	บ้านทรัพย์สมบูรณ์	เป็นหมู่บ้าน	อพป.
หมู่ที่ ๘	บ้านในล็อค	เป็นหมู่บ้าน	อพป. และหมู่บ้าน ปชด.
หมู่ที่ ๙	บ้านสายเพชร	เป็นหมู่บ้าน	อพป.
หมู่ที่ ๑๐	บ้านราชมงคล		

๒. ที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลทองมงคลตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ติดกับถนนเพชรเกษม ห่างจากที่ว่าการอำเภอบางสะพาน ประมาณ ๒๐ กิโลเมตร และห่างจากศาลากลางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๙๐ กิโลเมตร

๓. อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดกับ	เทศบาลตำบลร่อนทอง	อำเภอบางสะพาน
ทิศใต้	ติดกับ	องค์การบริหารส่วนตำบลช้างแรก	อำเภอบางสะพานน้อย
ทิศตะวันออก	ติดกับ	องค์การบริหารส่วนตำบลพงศ์ประศาสน์	อำเภอบางสะพาน
ทิศตะวันตก	ติดกับ	แนวเทือกเขาตะนาวศรี	

๔. ขนาด

องค์การบริหารส่วนตำบลมีเนื้อที่ทั้งหมด ๒๒๗ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๑๔๑,๘๗๕ ไร่ ซึ่งพื้นที่ถือครองโดยส่วนใหญ่ยังไม่มีเอกสารสิทธิ์ ซึ่งเป็นเขตป่าสงวน พื้นที่ สปก. เขตนิคมสหกรณ์ เขตอนุรักษ์ ซึ่งบางพื้นที่มีการประกาศเขตทับซ้อน เช่นเขตอนุรักษ์กับป่าสงวนเป็นต้น

ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศขององค์การบริหารส่วนตำบลทองมงคล ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่ราบเชิงเขา โดยมีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นแนวเขตชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า

๖. ลักษณะภูมิอากาศ

ภูมิอากาศขององค์การบริหารส่วนตำบลทองมงคล อยู่ในเขตมรสุมหรือมีลักษณะอากาศในแบบร้อนชื้น โดยทั่วไปไม่ร้อนหรือหนาวเกินไป ความชื้นอากาศปานกลาง อุณหภูมิอากาศเฉลี่ย ๒๕ องศาเซลเซียส โดยหนาวสุดจะอยู่ในเดือนมกราคม และอากาศร้อนจะอยู่ในเดือนเมษายน ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมที่พัดผ่านทุกฤดูกาล ทำให้เกิดฤดูกาล ๓ ฤดูกาล

ฤดูร้อน จะเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนมิถุนายน ระยะเวลาประมาณ ๔ เดือน อากาศในช่วงนี้จะร้อนอบอ้าว โดยเฉพาะเดือนเมษายนอากาศจะร้อนมากที่สุด

ฤดูฝน จะเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ระยะเวลาประมาณ ๕ เดือน ฝนจะตกมากที่สุดในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน โดยมีฝนเฉลี่ย ๒๘๐ มิลลิเมตรต่อเดือน

ฤดูหนาว จะเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงปลายเดือนกุมภาพันธ์ ระยะเวลาประมาณ ๓ เดือน โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจะพัดพาอากาศแห้งและหนาวเย็นมาปกคลุมประเทศไทย

๗. ประชากร

ตำบลทองมงคลมีประชากรทั้งสิ้น ๙,๖๒๘ คน แบ่งเป็นชาย ๔,๘๐๒ คน หญิง ๔,๘๒๖ คน

ตารางแสดงจำนวนประชากรในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทองมงคล

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชาย	หญิง	รวม		จำนวนบ้าน (หลังคาเรือน)
				จำนวน	ร้อยละ	
๑	บ้านวังยาว	๒๓๙	๓๑๐	๕๔๙	๕.๗๐	๑๙๙
๒	บ้านโป่งโก	๖๒๔	๕๙๕	๑,๒๑๙	๑๒.๘๑	๔๒๔
๓	บ้านราษฎร์ประสงค์	๔๖๑	๔๕๓	๙๑๔	๙.๔๙	๓๖๖
๔	บ้านห้วยเกรียบ	๕๒๕	๕๒๑	๑,๐๔๖	๑๐.๘๖	๓๔๒
๕	บ้านธรรมรัตน์	๕๑๗	๔๘๙	๑,๐๐๖	๑๐.๔๔	๓๘๖
๖	บ้านทองมงคล	๘๙๗	๙๗๑	๑,๘๖๘	๑๙.๔๐	๖๐๙
๗	บ้านทรัพย์สมบูรณ์	๕๓๖	๕๒๙	๑,๐๖๕	๑๑.๐๖	๓๖๑
๘	บ้านในล็อค	๕๑๓	๔๔๙	๙๖๒	๙.๙๙	๒๘๓
๙	บ้านสายเพชร	๑๒๕	๑๓๙	๒๖๔	๒.๗๔	๘๔
๑๐	บ้านราชมงคล	๓๖๕	๓๗๐	๗๓๕	๗.๖๓	๒๐๐
	รวม	๔,๘๐๒	๔,๘๒๖	๙,๖๒๘	๑๐๐	๓,๒๕๔

<u>หมายเหตุ</u> แหล่งข้อมูลจากสำนักทะเบียนราษฎรอำเภอบางสะพาน ณ เดือนมีนาคม ๒๕๕๕

๘. สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทองมงคลประกอบอาชีพเกษตรกรรมและปศุสัตว์พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ มะพร้าว สับปะรด ยางพารา ปาล์ม ทุเรียน ลองกอง สัตว์เลี้ยงที่สำคัญได้แก่ โคนม โคเนื้อ นอกจากนี้ยังมีการปลูกพืชผักสวนครัวและพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ อีก จะมีประชากรเป็นบางส่วนที่ประกอบอาชีพรับจ้าง และค้าขาย

ข้อมูลแสดงการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

ที่	ชื่อพืช	จำนวนเกษตรกร (ราย)	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ราคาผลผลิต (บาท)	จำนวนผลผลิต (กก./ไร่/ปี)
๑	มะพร้าว	๙๐๐	๑๙,๐๐๐	๑๘,๕๐๐	๘	๕๐๐ ผล
๒	ยางพารา	๖๐๗	๑๘,๗๗๕	๙,๗๕๐	๒๐๐	๑๐๐ กก.
๓	ปาล์มน้ำมัน	๑๙๖	๓,๒๒๐	๒,๔๐๐	๕.๕	๒,๒๐๐ กก.
๔	สับปะรด	๕๕๒	๗,๘๐๐	๔,๐๐๐	๒.๕	๔,๐๐๐ กก.
๕	ข้าว	๑๘	๑๒๐	๑๒๐	๑๓	๕๐๐ กก.

<u>หมายเหตุ</u> แหล่งข้อมูลจากสำนักงานเกษตรอำเภอบางสะพาน ณ วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๕

ประวัติความเป็นมาบ้านสายเพชร / ข้อมูลทั่วไป

ประวัติความเป็นมาบ้านสายเพชร

บ้านสายเพชรเดิม ชื่อบ้านห้วยคำปอง เป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้านโป่งโก เกิดจากการย้ายถิ่นฐานของคนต่างพื้นที่เข้ามาอยู่อาศัย

ปี ๒๕๐๕ มีคนอาศัยอยู่ ๓ ครัวเรือน ประกอบอาชีพ ตัดฟืนรถไฟและหมอนรถไฟ

ปี ๒๕๐๘ มีเข้ามาอยู่ ๔ ครัวเรือน เข้ามาจับจองพื้นที่ทำกินทั้งคนที่คนอาศัยอยู่เดิมและเข้ามาอยู่ใหม่

ปี ๒๕๑๐ มีคนอยู่รวม ๗ ครัวเรือน จำนวน ๑๐ คน จากอีสาน ๓ คน เป็นคนราชบุรีและคนเกาะไผ่ ๒ คน เป็นคนเพชรบุรี ๑ คนและกุยบุรี ๑ คน

ปี ๒๕๑๑ ถึงปี ๒๕๑๓ มีครอบครัวย้ายเข้ามาอยู่ทั้งสิ้น ๑๓ ครัวเรือน โดยเข้ามาทำการซื้อหามิได้จับจอง (แต่ซื้อกันรายแปลงไม่ได้ซื้อขายเป็นไร่)

ปี ๒๕๑๕ เริ่มคิดรวมตัวกันพัฒนาเส้นทางซอยสายเพชรอันดับแรก โดยเริ่มการพัฒนาจากด้านในออกสู่ด้านนอก โดยการร่วมกันคิดร่วมกันทำ ร่วมกันกำหนด และเห็นพ้องกันว่าเป็นวันพระเป็นวันพัฒนา โดยกำหนดเดือนละ ๔ ครั้ง

ปี ๒๕๑๗ เริ่มจัดตั้งแกนนำ โดยใช้วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๗ ได้ลงประชามติ เปลี่ยนชื่อเป็น บ้านสายเพชร (ซอยสายเพชร)

ปี ๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๔๐ แยกตัวออกจากบ้านโป่งโก มาเป็น หมู่ที่ ๙ บ้านสายเพชร ตำบลทองมงคล อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นหมู่บ้านที่ ๖๙ ของอำเภอบางสะพาน โดยมี นายเอี่ยม แสนสบายเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกของบ้านสายเพชร

ข้อมูลทั่วไป

บ้านสายเพชร เป็นหมู่บ้านเล็กๆ อยู่ห่างจากอำเภอบางสะพาน เดินทางล่องใต้ ทางหลวงหมายเลข ๔ ประมาณ ๑๕ กิโลเมตร ท้ายหมู่บ้านเป็นป่าสงวน (เขตวนอุทยาน) มีเทือกด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออก ทิศใต้ เป็นรูปตัวยู

อาณาเขต

ทิศเหนือ	เขตติดต่อ	หมู่ที่	๑	ตำบลทองมงคล
ทิศใต้	เขตติดต่อ	หมู่ที่	๑๐	ตำบลทองมงคล
ทิศตะวันออก	เขตติดต่อ	หมู่ที่	๖	ตำบลพงศ์ประศาสน์
ทิศตะวันตก	เขตติดต่อ	หมู่ที่	๒	ตำบลทองมงคล

เนื้อที่ทางการเกษตร

พื้นที่ทั้งสิ้น	จำนวน	๕,๕๐๐ ไร่
พื้นที่ทำการเกษตร	จำนวน	๓,๕๐๐ ไร่
พื้นที่ป่าสงวน	จำนวน	๑,๘๐๐ ไร่
พื้นที่ป่าชุมชน	จำนวน	๒๐๐ ไร่

จำนวนประชากร

มีจำนวน ๘๔ ครัวเรือน มีจำนวนประชากร ๒๖๔ คน ประชากร เป็นชาย ๑๒๕ คน เป็นหญิง ๑๓๙ คน (**ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย**)

กลุ่มต่างๆชุมชนบ้านสายเพชร

๑.กลุ่มแม่บ้านเกษตรเพชรมงคล

๒.กลุ่มสตรีบ้านสายเพชร

๓.กลุ่มเลี้ยงสัตว์เพื่อส่งออก

๔.กลุ่มประมงหลังบ้าน

๕.กลุ่มปลูกพืชสมุนไพร

๖.กลุ่มผู้หญิงก้าวหน้ารักษาสิ่งแวดล้อม

๗.กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๘.กลุ่มเลี้ยงสัตว์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

๙.กลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง

๑๐. กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง

ศูนย์ฝึกอบรมเรียนรู้ เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีฐานเรียนรู้

๑. ฐานเรียนรู้ การปลูกหญ้าแฝกอนุรักษ์ดินและน้ำ

๒. ฐานเรียนรู้ การทำปุ๋ยครบวงจร

๓. ฐานเรียนรู้ แม่บ้านกับงานพอเพียง

๔. ฐานเรียนรู้ สุขภาพกับงานพอเพียง

๕. ฐานเรียนรู้ การเลี้ยงโคนม

๖. ฐานเรียนรู้ การเลี้ยงโคเนื้อ

๗. ฐานเรียนรู้ คนเอาถ่าน และการทำน้ำส้มควันไม้

๘. ฐานเรียนรู้ การทำไบโอก๊าส

๙. ฐานเรียนรู้ คนมีน้ำยา

๑๐. ฐานเรียนรู้ การเลี้ยงสัตว์ครบวงจร

๑๑. ฐานเรียนรู้ การเลี้ยงหมูหลุม

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ด้านวรรณกรรม

ชื่อวรรณกรรม เพลงกล่อมเด็ก

เรื่อง บทร้องพื้นบ้าน

๑. บทนำ : ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ

๑.๑ ความสำคัญ/หลักการเหตุผล

วรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ ชาติที่เจริญแล้วทุกชาติจะต้องมีวรรณกรรมเป็นของตัวเอง ก็แล้วแต่ความเจริญงอกงามแห่งจิตใจของชนในชาตินั้น ๆ วรรณกรรมเป็นเครื่องชี้ให้รู้ว่า ชาติใดมีความเจริญทางวัฒนธรรมสูงแค่ไหนและยุคใดมีความเจริญสูงสุด ยุคใดมีความเสื่อมทรามลง เพราะฉะนั้นวรรณกรรมแต่ละชาติ จึงเป็นเครื่องชี้วัดได้ว่า ยุคใดจิตใจของประชาชนในชาติ มีความเจริญหรือเสื่อมอย่างไรด้วยเหตุนี้ วรรณกรรมจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารความรู้สึกนึกคิดถ่ายทอดจิตนาการและแสดงออกซึ่งศิลปะ อันประณีตงดงาม วรรณกรรมแต่ละเรื่องทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ ของยุคสมัยที่ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนผ่านมุมมองของตนออกมา รวมทั้งทำให้ผู้อ่านเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้คนที่มีต่อสภาพการณ์เหล่านั้นด้วยดังนั้นวรรณกรรมจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์แทบทุกด้าน อาจกล่าวได้ว่า สังคมมนุษย์ที่เจริญมีอารยธรรม และเทคโนโลยีในปัจจุบันนี้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของวรรณกรรมทั้งสิ้น วรรณกรรมต่างมีบทบาท ความสำคัญ และอิทธิพลไม่มากก็น้อย ซึ่งคุณค่าเหล่านี้ได้มีผู้แสดงความคิดเห็นไว้หลากหลาย

เพลงกล่อมเด็ก เป็นบทเพลงร้องที่จัดอยู่ในวรรณกรรมเพลงพื้นบ้าน โดยมีจุดประสงค์ใช้ร้องกล่อมเด็กหรอปลอบเด็กเพื่อให้เด็กนอนหลับ การร้องเพลงกล่อมเด็กมักสืบทอดกันมาด้วยวิธีกาจดจำจากรุ่นสู่รุ่น เป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรม โดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดที่สำคัญ ส่วนเนื้อหาและท่วงทำนองจะแตกต่างกันตามลักษณะท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งไม่ว่าท้องถิ่นใดล้วนมีลักษณะเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีบทบาทและหน้าที่แสดงเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน จะเห็นได้ ว่าวิถีชีวิตของผู้คนมีความเกี่ยวข้องและผูกพันกับเพลงกล่อมเด็กมาช้านาน แต่เนื่องจากสภาพสังคมปัจจุบันทำให้เพลงกล่อมเด็กดั้งเดิมซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นค่อยๆ เลือนหายไป จากกระบวนการเลี้ยงดูเด็กในชุมชน หากหลงเหลือบ้างแต่เนื้อร้องก็ผิดเพี้ยนไปมาก และอาจกล่าวได้ว่าแนวโน้มของผู้ที่ร้องเพลงกล่อมเด็กหรือใช้เพลงกล่อมเด็กเป็นเครื่องมือในการเลี้ยงดูบุตรมีอัตราลดลงกว่าสมัยก่อนมากทั้งนี้อาจมาจาก

ปัจจัยภายนอก เช่น พ่อแม่ไม่ มีเวลาเลี้ยงดู บุตร คนรุ่นปัจจุบันไม่คุ้นเคยกับเนื้อร้องเพลงกล่อมเด็กแบบดั้งเดิม ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและสารสนเทศ เป็นต้น จึงทำให้น่าวิตกว่าหากไม่มีการสืบทอดเพลงกล่อมเด็กไปสู่คนรุ่นหนุ่มสาวในปัจจุบันแล้ว คนในรุ่นลูกหลานต่อไปอาจไม่รู้จักเพลงกล่อมเด็กแบบดั้งเดิมเลยก็เป็นได้และอาจสงผลกระทบต่อระบบความคิด ความเชื่อและโลกทัศน์ของคนในชุมชนท้องถิ่น

๑.๒ ประวัติความเป็นมา

การร้องเพลงกล่อมลูก เป็นการร้องเพลงที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ สมัย ปู่ ย่า ตา ยาย ในสมัยก่อนผู้หญิงต้องทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน ผู้ชายต้องออกไปทำงานนอกบ้าน และชาวบ้านในสมัยก่อนแต่ละครอบครัวมีลูกหลายคน ซึ่งการเลี้ยงดูลูกก็ต้องเป็นหน้าที่ของฝ่ายหญิง ที่ต้องกล่อมลูกให้นอน โดยการร้องเพลงกล่อมเด็ก เพื่อขับกล่อมให้เด็กได้ฟังและคล้อยหลับไปเอง เป็นการร้องเพลงพื้นบ้านที่มีเนื้อหาสาระ ภาษา และทำนอง ที่เป็นเอกลักษณ์ นุ่มนวล ฟังแล้วสบายหูสบายใจ บางเพลงฟังแล้วอยากฟังต่อไปว่าเป็นอย่างไร การร้องเพลงกล่อมลูก เป็นการร้องเพลงกล่อมเด็กแรกเกิด สมัยโบราณ การเลี้ยงเด็กแรกเกิดจะเลี้ยงด้วยนมแม่เป็นส่วนใหญ่ แม่จะมีเวลาอยู่กับลูกอย่างใกล้ชิดเป็นผู้ให้ลูกกินนมทุกเวลาที่ลูกหิว ผู้เป็นแม่มีความใกล้ชิดกับลูกมากอยากจะบอกว่ารักลูก การร้องเพลงกล่อมลูกเป็นวิธีการบอกความรักของแม่วิธีหนึ่ง

๑.๓ สภาพความรู้ที่มีอยู่(มีผู้รู้อยู่กี่คน/อยู่ในสภาพใด)

เพลงกล่อมเด็กดั้งเดิมซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นค่อยๆ เลือนหายไป จากกระบวนการเลี้ยงดูเด็กในชุมชนที่หลงเหลือบ้างแต่เนื้อร้องก็ผิดเพี้ยนไปมาก และมีแนวโน้มของผู้ที่ร้องเพลงกล่อมเด็ก หรือใช้เพลงกล่อมเด็กเป็นเครื่องมือในการเลี้ยงดูบุตรมีอัตราลดลง ทั้งนี้อาจมาจากปัจจัยภายนอก เช่น พ่อแม่ไม่ มีเวลาเลี้ยงดู บุตร คนรุ่นปัจจุบันไม่คุ้นเคยกับเนื้อร้องเพลงกล่อมเด็กแบบดั้งเดิม ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและสารสนเทศ ทำให้เกิดขาดการสืบทอดเพลงกล่อมเด็กไปสู่คนรุ่นหนุ่มสาวในปัจจุบัน

๑.๔ การกระจายตัว หรือสภาพที่ปรากฏ(กลุ่มชนผู้รู้/ผู้ปฏิบัติ)

จากกระบวนการเลี้ยงดูเด็กในชุมชน ที่เปลี่ยนแปลงไปและแนวโน้มของผู้ที่ร้องเพลงกล่อมเด็ก หรือใช้เพลงกล่อมเด็กเป็นเครื่องมือในการเลี้ยงดูบุตรมีอัตราลดลงกว่าสมัยก่อนมากทั้งนี้

อาจมาจากปัจจัยภายนอก เช่น พ่อแม่ไม่ มีเวลาเลี้ยงดู บุตร คนรุ่นปัจจุบันไม่คุ้นเคยกับเนื้อร้องเพลงกล่อมเด็กแบบดั้งเดิม ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและสารสนเทศ หากไม่มีการสืบทอดเพลงกล่อมเด็กไปสู่คนรุ่นหนุ่มสาวในปัจจุบันแล้ว คนในรุ่นลูกหลานต่อไปอาจไม่รู้จักเพลงกล่อมเด็กอีกต่อไป

๑.๕ ชุมชน/กลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย

๒. สาระสำคัญ

๒.๑ ชื่อที่ปรากฏในท้องถิ่น เพลงกล่อมลูก

๒.๒ ประเภท บทร้องพื้นบ้าน

๒.๓ ความสัมพันธ์และบทบาทในวิถีชีวิต

การร้องเพลงกล่อมลูก เนื้อหาทำนองที่ร้องออกมาเป็นเนื้อหาที่สั่งสอน สะท้อนสังคมวัฒนธรรมเป็นการสะท้อนวิธีการทำมาหากิน อธิบายถึงความยากลำบากในการเลี้ยงลูก สอนให้ลูกเป็นคนดี เป็นการถ่ายทอดความรัก ความผูกพัน ความห่วงใยระหว่างแม่กับลูก

๒.๔ ลักษณะเฉพาะอื่น

การร้องเพลงกล่อมลูก หรือกล่อมเด็ก เป็นการร้องเพลงที่ไม่มีดนตรีประกอบการร้องเพลง เนื้อหาสาระเป็นเอกลักษณ์ที่เฉพาะไม่เหมือนเพลงทั่ว ๆ ไปโดยมีเนื้อร้อง เพลงกล่อมเด็กจะเป็นลักษณะกลอนของกลอนชาวบ้านไม่มีแบบแผนแน่นอน เพียงแต่มีสัมผัสคล้องจองกันบ้าง ถ้อยคำที่ใช้ในบางครั้งอาจไม่มีความหมาย

๒.๕ คุณค่า

๑. ให้ความบันเทิงใจแก่ชุมชน

๒. ให้เข้าใจในค่านิยม โลกทัศน์ของแต่ละท้องถิ่นโดยผ่านทางวรรณกรรม

๓. เข้าใจวัฒนธรรมของชาวบ้านในท้องถิ่น

๔. ก่อให้เกิดความรักถิ่น หวงแหนมาตุภูมิ และรักสามัคคีในท้องถิ่นของตน

๕. คุณค่าต่อการสร้างสรรค์สังคม

๒.๖ การถ่ายทอดและการสืบทอด

ซึ่งเพลงกล่อมเด็กนี้แต่ละครอบครัวก็จะมีการถ่ายทอดกันโดยการรับฟังจากแม่หรือญาติผู้ใหญ่ที่ขับกล่อมให้ลูกหลานนอนเป็นประจำ

๓. เงื่อนไขภาวะวิกฤติ/ปัจจัยคุกคาม

๓.๑ สภาพปัจจุบัน

สังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่เจริญก้าวหน้าด้วยเทคโนโลยีและการดำรงชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแลงไปทำให้เกิดภาวะของความเร่งรีบ ไม่มีเวลาทำให้การร้องเพลงกล่อมเด็ก เพื่อให้นอนหลับหรือพ่อ แม่ได้เลี้ยงดูลูกเองทำให้เกิดการสืบทอดเพลงกล่อมเด็ก

๓.๒ ปัจจัยคุกคาม

– สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง

– ขาดการสืบทอด

๔. ข้อมูลของผู้บอกรายละเอียด

นางชูชีพ อยู่ยงค์ เกิดวันที่ ๘ มีนาคม ๒๔๙๘ อายุ ๕๗ ปี ที่อยู่ ๑๕๒ หมู่ที่ ๙ ตำบลทองมงคล อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รหัสไปรษณีย์ ๗๗๒๓๐ จบการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๖ ประกอบอาชีพ เกษตรกร โทรศัพท์ ๐๘๙-๖๑๔๖๑๐๑

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

สาขาวรรณกรรมพื้นบ้าน

เรื่อง บทร้องพื้นบ้าน (เพลงกล่อมเด็ก)

ชื่อ นางชูชีพ อยู่ยงค์

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ด้านศิลปกรรม

ชื่อ กลองยาว

เรื่อง ดนตรี

๑. บทนำ : ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ

๑.๑ ความสำคัญ/หลักการเหตุผล

การสร้างจิตสำนึกและความตระหนักถึงความเป็นไทยให้กับคนรุ่นหลัง สิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การได้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษไทย โดยได้ผสมผสาน ภูมิปัญญาในแต่ละเรื่องไว้อย่างกลมกลืนและชาญฉลาดเมื่อได้เรียนรู้ถึงความเป็นมา รู้คุณค่าและเกิดทักษะทางด้านดนตรี ทำให้เกิดความซาบซึ้งรักและหวงแหนเกิดการอนุรักษ์สืบทอดมรดกอันล้ำค่าทางดนตรี จากบรรพบุรุษให้ยั่งยืนสืบไปในสังคมไทยและชาติไทย เป็นการดำเนินการในการสร้างจิตสำนึกของความเป็นไทยและการพัฒนาคุณธรรมเพื่อการปลูกฝังพัฒนาคุณภาพชีวิตและมีสำนึกความเป็นไทย มีสุนทรียภาพทางด้านอารมณ์ รวมทั้งรักและหวงแหนในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นแสดงถึงความเป็นชาติไทย โดยคาดหวังผลสำเร็จของการดำเนินงานว่าจะสามารถปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยให้แก่ในท้องถิ่นและพื้นที่ใกล้เคียง เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้าน อันจะส่งผลถึงความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนของสังคมไทยสืบไป

๑.๒ ประวัติความเป็นมา

เชื่อกันว่ากลองยาวได้แบบอย่างมาจากพม่า ในสมัยกรุงธนบุรี หรือต้นกรุงรัตนโกสินทร์ สมัยที่ไทยกับพม่ากำลังทำสงครามกัน เวลาพักรบ พวกทหารพม่าก็เล่น "กลองยาว" กันสนุกสนาน พวกชาวไทยได้เห็นก็จำแบบอย่างมาเล่นบ้าง แต่บางท่านก็เล่าว่า กลองยาวของพม่าแบบนี้มีชาวพม่าพวกหนึ่งนำเข้ามาเล่นในงานที่มีกระบวนแห่ เช่น บวชนาค ทอดกฐิน เป็นต้น และนิยมเล่นกันเป็นที่รื่นเริง สนุกสนานในเทศกาลสงกรานต์ และเล่นกันแพร่หลายไปแทบทุกหัวบ้านหัวเมือง วงหนึ่งๆ จะใช้กลองยาวหลายลูกก็ได้ เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงร่วม มี ฉิ่ง, ฉาบเล็ก, กรับ, โหม่ง เรียกการเล่น

ชนิดนี้ว่า "เถิดเทิง" หรือ "เทิงกลองยาว" ที่เรียกเช่นนี้เข้าใจว่า เรียกตามเสียงกลองที่ตีและตามรูปลักษณะกลองยาว

๑.๓ ชุมชน/กลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง วงศาคณาญาติและบุคคลที่มีความสนใจทั้งในพื้นที่ตำบลทองมงคลและพื้นที่ใกล้เคียง

๒. สาระสำคัญ

๒.๑ ชื่อที่ปรากฏในท้องถิ่น กลองยาว

๒.๒ ลักษณะการแสดง การเล่นกลองยาวเป็นการเล่นที่แสดงความพร้อมเพรียงและสามัคคีในหมู่คณะ จำนวนผู้แสดงจะมีเป็นชุดราว ๑๐ คน เป็นอย่างน้อย มีผู้บรรเลงดนตรี ๔ คน คือ คนตี ฉิ่ง, ฉาบเล็ก, กรับ, โหม่ง และคนตีกลอง เวลาแสดงพวกตีเครื่องประกอบจังหวะจะทำหน้าที่ร้องเพลประกอบเร่งเร้าอารมณ์ให้สนุกสนาน ไปในขณะตีไปด้วย

๒.๓ ประเภท ดนตรี

๒.๔ ความเชื่อ ก่อนเล่นมีการทำพิธีไหว้ครู มีดอกไม้ธูปเทียน เหล้าขาว บุหรี่และเงินค่ายกครู ๑๒ บาท เมื่อไหว้ครูแล้วจะโห่ขึ้น ๓ ลา แล้วเริ่มแสดง เพราะเชื่อว่ากลองยาวมีครูบาอาจารย์ที่ต้อง เคารพบูชา หากปฏิบัติให้ถูกต้อง จะสร้างความเป็นศิริมงคล

๒.๕ ลำดับขั้นตอนการแสดง ก่อนเล่นมีการทำพิธีไหว้ครู มีดอกไม้ธูปเทียน เหล้าขาว บุหรี่และเงินค่ายกครู ๑๒ บาท การไหว้ เมื่อไหว้ครูแล้วจะโห่ขึ้น ๓ ลา แล้วเริ่มแสดง โดยนักดนตรีประกอบเริ่มบรรเลงผู้ร่ายรำก็จะเดินและร่ายรำไปตามจังหวะกลอง คนดูคนใดรู้สึกสนุกจะเข้าไปร่วมรำด้วยก็ได้เพราะเป็นการเล่นอย่างชาวบ้าน ใครจะสมัครเข้าร่วมเล่นร่วมรำด้วยก็ได้

๒.๖ อุปกรณ์ , กลองยาว

๒.๗ ลักษณะเฉพาะอื่นๆ –

๒.๘ คุณค่า การเล่นกลองยาวเป็นการเล่นที่แสดงความพร้อมเพรียงสามัคคีในหมู่คณะ เนื่องจากเป็นการเล่นเป็นกลุ่มต้องการเสียง หรือจังหวะที่พร้อมกัน ให้ความสนุกสนานรื่นเริงทั้งผู้เล่นและผู้ชม

๒.๙ การถ่ายทอดและการสืบทอด ลักษณะการถ่ายถอดภูมิปัญญาสู่ชนรุ่นหลัง โดยสอนการตีกลองยาวให้กับลูกหลาน ญาติพี่น้อง เด็กนักเรียนโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลทองมงคล และผู้ที่มีความสนใจ พร้อมทั้งการมีส่วนร่วมแสดงในกิจกรรมของส่วนราชการและประชาชนที่มีความสนใจในศิลปะการแสดงกลองยาว

๓. เงื่อนไขภาวะวิกฤติ/ปัจจัยคุกคาม

๓.๑ สภาพปัจจุบัน ปัจจุบันวงกลองยาว รับจ้างเหมาแสดงตามงานต่างๆ เช่น งานบวช งานแห่ขันหมาก งานแต่งงาน ทั้งในพื้นที่ตำบลทองมงคลและพื้นที่ใกล้เคียงที่มีความสนใจ ซึ่งเป็นที่ยอมรับมากขึ้น

๓.๒ ปัจจัยคุกคาม ขาดคนที่จะสืบทอดและการถ่ายให้กับเด็กในสถานศึกษาและผู้สนใจ มีอุปสรรคเรื่องอุปกรณ์และเมื่อถ่ายทอดไปแล้วขาดการสานต่อ

๔. ข้อมูลของผู้บอกรายละเอียด

นายมณี มีนาม เกิดวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๑๐ อายุ ๔๖ ปี ที่อยู่ ๕/๒ หมู่ที่ ๖ ตำบล ทองมงคล อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รหัสไปรษณีย์ ๗๗๒๓๐ โทรศัพท์ ๐๘๖-๑๗๒๙๘๓๕

นายมณี มีนาม มีบุตร ๑ คน ประกอบอาชีพทำไร่ ทำสวน และมีความสนใจในการตีกลองยาวมาตั้งแต่เด็กๆเพราะจะติดตามพ่อที่ไปเล่นกลองยาวตามงานต่างๆ อยู่เสมอ และได้หัดเล่นกลองยาวจากพ่อ และได้ร่วมตีกลองยาวเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

นายมณี มีนาม เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนบ้านทองมงคล ต่อมาได้ศึกษาเรียนต่อการศึกษานอกโรงเรียน(กศน.) จนจบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ด้านศิลปกรรม

เรื่อง ดนตรี(กลองยาว)

ชื่อ นายมณี มีนาม

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ด้านอื่น ๆ

ชื่อ ตั้งศาลพระภูมิ

เรื่อง โหราศาสตร์

๑. **บทนำ : ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ**

๑.๑ ความสำคัญ/หลักการเหตุผล

คนไทยมีความเชื่อในเรื่องปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติ สิ่งที่มองไม่เห็นและไม่สามารถพิสูจน์ได้ ความเชื่อเหล่านี้เป็นสิ่งที่ปลูกฝังมาเป็นเวลานาน จนซึมซับเข้าเป็นไปสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งในวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมไทย ถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมวิถีการดำเนินชีวิต

๑.๒ ประวัติความเป็นมา

เดิมทีชาวบ้านยังไม่มีพุทธศาสนา ก็นับถือเจ้าที่เจ้าทาง เทวดาประจำถิ่นบ้าง อะไรบ้าง.. การแสดงความเคารพก็ไม่มีอะไรมาก เอาไม้กระบอกปักเข้าจุดธูปบอก ต่อมาก็คิดว่าเราอาศัยเทวดามาก ก็ควรจะมีอะไรถวายเทวดาบ้าง ก็ทำเป็นศาลเพียงตาขึ้นมา เอาของวางข้างล่าง ก็คิดว่าเทวดานั่งข้างบน ต่อมาก็เห็นใจเทวดานั่งตากแดดนั่งตาฝนก็ทำร่มให้ ซึ่งต่อมาก็วิวัฒนาการเป็นศาลพระภูมิในปัจจุบัน

๒. สาระสำคัญ

๒.๑ ชื่อที่ปรากฏในท้องถิ่น ตั้งศาลพระภูมิ

๒.๒ ประเภท โหราศาสตร์

๒.๓ ความเชื่อ เชื่อว่าการตั้งศาลจะเป็นการขับไล่สิ่งอัปมงคลทั้งหลายให้ออกไปจากบ้าน แล้วจึงอัญเชิญ พระภูมิมาสถิตที่ ศาลพระภูมิเพื่อปกป้องคุ้มครองเจ้าบ้านและบริวารให้อยู่เย็นเป็นสุขมีความเจริญรุ่งเรือง เพราะถือว่าพระภูมิเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างหนึ่งของบ้าน

๒.๔ วัสดุและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วย

๑. พระชัยมงคล หรือ คุณตา–คุณยาย

๒. คนสวย–คนงาม (ชาย–หญิง)

๓. ละครรำ (ชาย–หญิง)

๔. ช้าง – ม้า

๕. ฉัตรเงิน – ฉัตรทอง

๖. โพธิ์เงิน–โพธิ์ทอง

๗. โอ่งเงิน–โอ่งทอง

๘. แจกันดอกไม้

๙. ดอกบัวเงิน–บัวทอง

๑๐. กระถางธูป

๑๑. ทรายแก้ว

๑๒. ข้าวตอก–ถั่ว–งา

๑๒. ผ้าแพร ๓ สี

๑๓. สายสิญจน์

๑๔. น้ำอบไทย

๑๕. ทองคำเปลว

๑๖. ธูป

๑๗. เทียน

๑๘. ชุดเจิม

๑๙. พวงมาลัยดาวเรือง (ยาว)

๒๐. พวงมาลัยดาวเรือง (สั้น)

เครื่องสังเวยสำหรับตังศาล จะประกอบด้วยอาหารคาว หวาน ดังนี้

๑.หัวหมู ๑ หัว

๒.ไก่ต้ม ๑ ตัว

๓.เป็ด ๑ ตัว

๔.ปลานึ่ง ๑ ตัว

๕.ปู หรือ กุ้ง ๑ จาน

๖.บายศรีปากชามยอดไข่ ๑ คู่

๗.น้ำจิ้ม ๒ ถ้วย

๘.ข้าวสวย ๒ ถ้วย

๙.เหล้า ๑ ขวด

๑๐.น้ำชา ๒ ถ้วย

๑๑.น้ำสะอาด ๒ แก้ว

๑๒.มะพร้าวอ่อน ๑ คู่

๑๓.ขนมต้มแดง ๒ จาน

๑๔.ขนมต้มขาว ๒ จาน

๑๕.ขนมถั่วงา ๒ จาน

๑๖.ขนมถ้วยฟู ๒ จาน

๑๗.ขนมหูช้าง ๒ จาน

๑๘.เผือก–มันต้ม ๒ จาน

๑๙.ฟักทอง ๒ ผล

๒๐.แตงไทย ๒ ผล

๒๑.ขนุน ๒ จาน

๒๒.สับปะรด ๒ ผล

๒๓.กล้วย ๒ หวี

๒๔.ผลไม้ ๕ ชนิด ๒ จาน

๒๕.พานหมาก พลู บุหรี่ ๑ คู่

๒.๕ กระบวนการ /ขั้นตอน /วิธีการ

การตั้งศาลพระภูมิ เจ้าบ้านจะต้องไปปรึกษาผู้รู้ พราหมณ์ ผู้ประกอบพิธี โดยเริ่มจากการตรวจ ดูฤกษ์ยาม เจ้าพิธีจะนำ วัน/เดือน/ปีเกิดของเจ้าของบ้านมาดูประกอบ เพื่อให้ครอบครัวอยู่ดีมีสุข เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน

หาสถานที่ที่ตั้งศาล มีหลักการพิจารณา ดังนี้

๑. ที่ตั้งศาลต้องเป็นบริเวณพื้นดิน มิใช่บริเวณเดียวกับพื้นของตัวบ้าน

๒. จุดที่ตั้งของศาลต้องไม่ถูกเงาของตัวบ้านทอดลงมาทับ

๓. ที่ตั้งของศาลควรอยู่ห่างจากบริเวณที่ตั้งของห้องน้ำ สิ่งปฏิกูล

๔. อย่าหันหน้าศาลเข้าสู่บริเวณที่ตั้งของห้องน้ำ

๕. ไม่ควรตั้งศาลให้หันหน้าตรงกับประตูหน้าบ้าน

๖. ตั้งศาลให้ห่างจากรั้วหรือกำแพงบ้านอย่างน้อย ๑ เมตร

๗. ความสูงของศาล ควรสูงเหนือระดับสายตาของผู้เป็นเจ้าของบ้านขึ้นไปเล็กน้อย

การตั้งศาลพระภูมิ พราหมณ์ ผู้ประกอบพิธี จะประกอบพิธีช่วงเวลาเช้าไม่เกินเที่ยง โดยการจุดธูปเทียน อ่านโองการ อันเชิญพระภูมิขันศาล ถวายเครื่องสังเวย บทชุมนุม เทวดา โดยเชิญเของบ้าน ผู้อาศัยมาร่วมในการตั้งศาลพระภูมิอย่างใกล้ชิด เพื่อขอพรและเพื่อเป็นกาขอขมาต่อพระภูมิ เพื่อให้เจ้าบ้านอยู่เย็นเป็นสุขเป็นศิริมงคลแก่ชีวิต

๒.๖ ลักษณะเฉพาะอื่นๆ สถานที่ตั้งศาล ทิศทาง ฤกษ์ยาม ความสูงของศาลจากพื้นดิน

๒.๗ คุณค่า เป็นกุศโลบายเพื่อให้คนปฏิบัติดี ประพฤติดี

๒.๘ การถ่ายทอดและการสืบทอด ปฏิบัติสืบทอดตามประเพณีโบราณจากบรรพบุรุษและครูบาอาจารย์

๓. เงื่อนไขภาวะวิกฤติ/ปัจจัยคุกคาม

๓.๑ สภาพปัจจุบัน ยังมีคนให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของการตั้งศาลพระภูมิเป็นจำนวนมากที่คนในพื้นที่และนอกพื้นที่

๓.๒ ปัจจัยคุกคาม –

๔. **ข้อมูลของผู้บอกรายละเอียด**

นายเผือก ชุลี เกิดวันที่ – – ๒๔๘๗ อายุ ๖๖ ปี ที่อยู่ ๗๒/๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลทองมงคล อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รหัสไปรษณีย์ ๗๗๒๓๐ โทรศัพท์ ๐๘-๑๒๙๔๕๗๓๔

ชีวิต การศึกษา การทำงาน

นายเผือก ชุลี อายุ ๖๔ ปี เดิมเป็นชาวอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา มีบุตรธิดา ๔ คน ชาย ๒ คน หญิง ๒ คน มีอาชีพทำไร่ ทำสวน

การศึกษาจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จากโรงเรียนศรียาภัย จังหวัดชุมพร ,เปรียญ ๔ บวชสามเณรเมื่ออายุ ๑๓ ปี และเมื่อพ.ศ. ๒๕๐๐ บวชเรียนจนได้เปรียญธรรมชั้นเอกเมื่อพ.ศ. ๒๕๐๗

การทำงาน เป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมโรคติดต่อนำโดยแมลง หน่วยที่ ๕๐ อำเภอบางสะพาน จนเกษียณอายุราชการ กว่า ๓๕ ปี และยังให้บริการประชาชนทั่วไป

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ด้านอื่นๆ

เรื่อง โหราศาสตร์ (ตั้งศาลพระภูมิ)

ชื่อ นายเผือก ชุลี

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ด้านหัตถกรรม

ชื่อ เครื่องจักรสาน

เรื่อง เครื่องจักสานหวายบ้านห้วยเกรียบ

๑. บทนำ : ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ

๑.๑ ความสำคัญ/หลักการเหตุผล

ชาติไทยเป็นชาติที่อุดมด้วยศิลปหัตถกรรมนับแต่อดีตถึงปัจจุบัน บรรพบุรุษได้ใช้ภูมิปัญญาสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมหลายประเภท มีทั้งประเภทข้าวของเครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องอุปกรณ์ประกอบอาชีพ อุปกรณ์ส่งเสริมความเป็นอยู่ เครื่องประดับ ฯลฯ ซึ่งหัตถกรรมไทยในแต่ละภาคของไทย ก็มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่น และทรงคุณค่า ภูมิปัญญาไทยเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ของคนไทย และทำให้ชาวต่างประเทศชื่นชมความเป็นเอกลักษณ์ที่งดงาม ทำให้หัตถกรรมไทย สร้างรายได้ให้กับคนไทย ในด้านการส่งออก การท่องเที่ยว เพื่อความคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และเพื่อการพัฒนาในศิลปหัตถกรรมไทยให้ดำรงอยู่สืบไป

๑.๒ ประวัติความเป็นมา

ประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านห้วยเกรียบ ส่วนใหญ่ย้ายอพยพมาจากจังหวัดนครศรีธรรมราช พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ได้ฝึกวิธีการจักสานหวาย ที่บ้านเกิดคือจังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อมาเมื่อได้อพยพโดยแยกครอบครัวมาประกอบกับพื้นที่บ้านห้วยเกรียบมีหวายเป็นจำนวนมาก จึงได้เกิดความคิดนำหวายมาจักสาน โดยมีนายหวุ้น เป็นบรรพบุรุษที่มีความรู้ด้านการจักสานหวาย โดยอันดับแรกได้ทำกระบุง บุ้งกี๋ เพื่อใช้สอยในครัวเรือน

ณ บ้านห้วยเกรียบในปี ๒๕๐๔ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและมีต้นหวายเกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นจำนวนมากและชาวบ้านที่มาอยู่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ปลูกขิง ข้าวโพด ข้าวไร่ ถั่ว พริก กะหล่ำปลี เมื่อเห็นว่าในป่ามีหวายมากจึงคิดจะหาอาชีพเสริม นายหวุ้นจึงคิดทำบุ้งกี๋เพื่อใช้เอง แต่เมื่อผลิตได้มากๆ จึงได้ไปติดต่อร้านค้าเพื่อนำบุ้งกี๋ไปขายให้กับร้านขายวัสดุก่อสร้าง เมื่อมีการจำหน่ายได้จึงมีการถ่ายทอดวิชาการจักสานบุ้งกี๋ให้กับชาวบ้าน ต่อมาร้านค้าไม่

นิยมใช้บุ้งกี๋จากหวายเนื่องจากมีการแตกหักและประกอบกับมีบุ้งกี๋พลาสติกเข้ามาแย่งชิงตลาด ทางกลุ่มเริ่มจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้น้อย

ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ มีการก่อตั้งกลุ่มจักสานขึ้น จึงได้มีความคิดว่าควรจะทำเป็นเข่งขึ้นมาเพื่อนำเอาไปใส่พืชผลทางการเกษตรจากไร่ ต่อมาได้มีหน่วยงานราชการคืออุตสาหกรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้มาช่วยสอนการทำผลิตภัณฑ์ให้ละเอียดขึ้น เช่น ตะกร้าผลไม้ กระจาด แบบเรียบๆ นำออกจำหน่ายแต่จำหน่ายได้ไม่มากนัก ต่อมานายสว่าง หยูเอียด ประธานกลุ่ม จึงได้คิดทำแบบลงลวดลายเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้า ด้วยการนำหวายดำและหวายขาว มาเป็นส่วนประกอบการทำลวดลาย แล้วแต่จะคิดเป็นลวดลายอะไร

ปี พ.ศ.๒๕๒๖ นายจรูญ ทองมี ซึ่งเป็นครูที่โรงเรียนบ้านธรรมรัตน์ได้มาแนะนำให้ไปปรึกษาสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบางสะพานเพื่อขอคำปรึกษา โดยการจัดตั้งกลุ่มครั้งแรก มีสมาชิก ๑๓ คน โดยไม่มีเงินทุนซึ่งนายสว่างได้เป็นประธานกลุ่ม และได้นำทุนส่วนตัวมาใช้เป็นทุนกลุ่มมีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ตามความต้องการของลูกค้าอย่างต่อเนื่อง

ปี ๒๕๔๔ หวายในพื้นที่เริ่มลดจำนวนลง เนื่องจากผลิตภัณฑ์ได้รับความนิยมมาก จำหน่ายได้มาก จึงได้มีการปลูกหวายทดแทนขึ้น แต่ผลผลิตยังไม่ได้คุณภาพ จึงได้มีการนำเข้าหวายจากจังหวัดระนอง เพื่อเป็นวัตถุดิบในการทำเครื่องจักสาน

๑.๓ ชุมชนและกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง ใช้ฝีมือ แรงงานของคนในชุมชนโดยแท้จริง มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นทำให้มีความผูกพันกันเสมือนญาติ มีการระดมหุ้นจากสมาชิกในชุมชนก่อให้เกิดความรู้สึกรักและหวงแหน และรู้สึ กเป็นเจ้าของกลุ่ม และยังมีการจัดเก็บเงินรายได้เข้ากลุ่มโดยจัดเก็บร้านละ ๒๐๐ บาทต่อปี โดยมี นายสว่าง หยูเอียด ประธานกลุ่ม ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิกจำนวน ๕๒ คน มีเงินทุนในการบริหารจัดการทั้งหมดจำนวน ๑๖๐,๐๐๐ บาท ดังนี้

๑. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบางสะพาน	๕๕,๐๐๐	บาท
๒. โครงการ กินดี อยู่ดี มีสุข	๓๐,๐๐๐	บาท
๓. พมจ.	๑๕,๐๐๐	บาท
๔. บริษัทในเครือสหวิริยา(ซื้ออุปกรณ์)	๒๐,๐๐๐	บาท
๕. เงินหุ้นจากสมาชิก	๔๐,๐๐๐	บาท

โดยกลุ่มผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ ตั้งอยู่ที่ ๒๕๓/๑ ม.๔ ต.ทองมงคล อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

๒. สาระสำคัญ

๒.๑ ชื่อที่ปรากฏในท้องถิ่น หรือชื่อเทียบเคียง

๒.๒ ประเภท เครื่องจักสาน

๒.๓ ลักษณะพิเศษหรือเอกลักษณ์ช่างฝีมือดั้งเดิม ลักษณะที่โดดเด่นของเครื่องจักสานหวายบ้านห้วยเกรียบคือ มีความประณีต ใช้สีหวายจากธรรมชาติที่แตกต่างกันเพื่อประดิษฐ์ลวดลายที่ละเอียดและสวยงาม มีความทนทาน นำไปใช้งานได้นาน เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำจากมือ ไม่ใช้เครื่องจักร ใช้วัสดุจากธรรมชาติไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

๒.๔ เครื่องมือช่างฝีมือดั้งเดิม ประกอบด้วย

- หวายหอม,หวายแว่น,หวายกาหนุน,หวายขม
- มีด พร้า
- กรรไกรตัดหวาย
- ค้อน
- ตะปู
- คีม
- ฝอยขัดหม้อ (เหล็ก)
- มีดคัตเตอร์
- แปรงวานิช,วานิช
- กาวตราช้าง
- ถังถมสำหรับฝังตะปู
- ปากกา
- ช้อนเจาะรูพิเศษ
- เหล็กแหลมนำทาง

๒.๕ ลักษณะเฉพาะอื่นๆ -

๒.๖ คุณค่า ความประณีตประดิษฐ์ ประดอย เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำจากมือ ไม่ใช้เครื่องจักร ใช้วัสดุจากธรรมชาติไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

๒.๗ การถ่ายทอดและการสืบทอด

- มีการจัดตั้งกลุ่มจักสานบ้านห้วยเกรียบ
- สอนการทำจักสานหวายให้กับผู้ที่สนใจ
- ถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับลูกๆ
- นักเรียนนักศึกษาในเขตพื้นที่
- ร่วมแสดงผลงานกับส่วนราชการ(บางสะพานตำนานเมืองทอง)

๓. เงื่อนไขภาวะวิกฤติ/ปัจจัยคุกคาม

๓.๑ สภาพปัจจุบัน

เนื่องจากลักษณะการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ความนิยมของผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสานเป็นที่นิยมเฉพาะกลุ่ม ทรัพยากรธรรมชาติที่ลดน้อยลง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น และความนิยมในอาชีพจักรสานเป็นเฉพาะคนกลุ่มเดิม เด็กรุ่นหลังขาดการสืบทอดต่อ

๓.๒ ปัจจัยคุกคาม

- ขาดคนสืบทอด
- วัสดุในการจัดทำเครื่องจักรสาน หายากได้ยากขึ้น

๔. ข้อมูลของผู้บอกรายละเอียด

๑. นายเกษม เพ็งบัวแก้ว เกิดวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๖ อายุ ๗๐ ปี ที่อยู่ ๗๑/๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลทองมงคล อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รหัสไปรษณีย์ ๗๗๒๓๐ โทรศัพท์ ๐๘๗-๑๕๕๐๗๖

นายเกษม เพ็งบัวแก้ว เป็นช่างจักรสานฝีมือดีคนหนึ่งของบ้านห้วยเกรียบ ปัจจุบันสมรสมีบุตร ธิดา ๔ คน ชาย ๓ คน และหญิง ๑ คน เดิมเป็นคนอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช และได้ย้ายครอบครัวมาอยู่ที่บ้านห้วยเกรียบเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ ในสมัยนั้นประกอบอาชีพทำไร่ ทำสวน

นายเกษม เพ็งบัวแก้ว ได้เรียนรู้งานหวายมาจาก คุณตามุ่น เป็นชาวนครศรีธรรมราชซึ่งมีความรู้ทางด้านการสานบุ๋งกี๋ ประกอบกับเมื่อ ๒๐ ปีก่อน มีครูมาสอนจักสานหวายที่บ้านห้วยเกรียบ โดยเริ่มจากการทำเก้าอี้หวาย ตะกร้าหวายและเฟอร์นิเจอร์หวายและอื่นๆ อีกมากมายและได้ทำงานด้านหัตถกรรมหวายเรื่อยมาจนปัจจุบัน

นายเกษม เพ็งบัวแก้ว เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จากโดรงเรียน ป. พิบูลย์สงคราม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

๒. นายสว่าง หยู่เอียด เกิดวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๔ อายุ ๗๒ ปี ที่อยู่ ๒๕๔ /๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลทองมงคล อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รหัสไปรษณีย์ ๗๗๒๓๐ โทรศัพท์ ๐๘๙-๕๔๗๐๑๐๖

นายสว่าง หยู่เอียด บ้านเดิมเป็นคนอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช สมรสและมีบุตร ธิดา ๓ คน ชาย ๒ หญิง ๑ คน ย้ายครอบครัวมาอยู่ที่บ้านห้วยเกรียบ ตำบลทองมงคล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนวัดบูรณาวาส อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบอาชีพทำไร่ ทำสวน และได้เรียนรู้การทำงานด้านหัตถกรรมจักสานหวายเมื่อพ.ศ. ๒๕๒๒ และต่อมาได้จัดตั้งกลุ่มจักสานเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ด้านหัตถกรรม

เรื่อง เครื่องจักสานหวายบ้านห้วยเกรียบ

ชื่อ นายเกษม เพ็งบัวแก้ว

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ด้านหัตถกรรม

เรื่อง เครื่องจักสานหวายบ้านห้วยเกรียบ

ชื่อ นายสว่าง หยู่เอียด

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ด้านอื่น ๆ

ชื่อ สารเดือนสิบ (ชิงเปรต)

เรื่อง ขนบธรรมเนียมประเพณี

(มารยาท/ขนบธรรมเนียมประเพณี/งานเทศกาล)

๑. บทนำ : ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ

๑.๑ ความสำคัญ/หลักการเหตุผล

ประเพณีและวัฒนธรรม นับเป็นสิ่งที่ดีงามที่ชนในชาตินิยมปฏิบัติสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไปตามความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น และการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ แก่นแท้ของสารทเดือนสิบ สอนให้รู้จักการกตัญญู รู้บุญคุณ รู้จักการเสียสละ รู้จักการให้ รู้จักการประพฤติปฏิบัติที่ดีที่ชอบ ไม่เบียดเบียน เป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อบรรพบุรุษ โดยรำลึกถึงคุณความดีของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นโอกาสได้รวมญาติที่อยู่ห่างไกลได้มาพบปะซักถามสารทุกข์สุกดิบต่อกันและได้โอกาสทำบุญร่วมกัน เป็นการเก็บเสบียงอาหารมีทั้งพืชผักอาหารแห้ง อาหารสำเร็จรูปจัดนำไปถวายในรูปหมรับหรือสำรับ เพื่อที่ทางวัดจะได้เก็บรักษาไว้เป็นเสบียงสำหรับพระภิกษุสงฆ์ในฤดูฝน เป็นสาระโบราณสอนไว้โดยอาศัยกุศโลบายใส่ความรื่นเริง และความสนุกสนานลงไปให้คนมาร่วมงานมาก ๆ รวมกลุ่มกันเยอะ ๆ จะได้รวบยอดสอนความดีในคราวเดียว

๑.๒ ประวัติความเป็นมา

ประเพณีสารทเดือนสิบ เป็นงานบุญประเพณีของคนภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะชาวนครศรีธรรมราช ที่ได้รับอิทธิพลด้านความเชื่อซึ่งมาจากทางศาสนาพราหมณ์ โดยมีการผสมผสานกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเข้ามาในภายหลัง ประเพณีสารทเดือนสิบวิวัฒนาการมาจากประเพณีเปตพลีของพราหมณ์ ซึ่งลูกหลานจัดขึ้น เพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว ต่อมาพวกพราหมณ์จำนวนมากได้หันมานับถือพระพุทธศาสนาและยังถือปฏิบัติในประเพณีดังกล่าวอยู่ พระพุทธ

องค์เห็นว่า ประเพณีนี้มีคุณค่า เป็นการแสดงออกซึ่งความกตัญญูกตเวทีต่อบรรพบุรุษนำความสุขใจให้ผู้ปฏิบัติ จึงทรงอนุญาตให้อุบาสกอุบาสิกาประกอบพิธีนี้ต่อไปได้ ประเพณีสารทเดือนสิบมีมาตั้งแต่พุทธกาลคาดว่า เมื่อพระพุทธศาสนาเผยแพร่เข้ามาในนครศรีธรรมราชจึงรับประเพณีนี้มาด้วย ทำบุญสารทเดือนสิบเมืองคอน เป็นงานบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศล ให้บรรพบุรุษ ญาติพี่น้อง ที่ล่วงลับไปแล้ว ที่ยังมีกรรมต้องทนทุกข์ทรมานอยู่ในอบายภูมิ ในวันสารทเดือนสิบ ยมบาลจะปลดปล่อยให้ออกมาเยี่ยมลูกหลาน เพื่อมารับส่วนบุญกุศลที่บรรดาลูกหลาน ญาติพี่น้องทำบุญให้ มีเพียงปีละครั้ง คือในวัน แรม ๑๔ แรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ (ซึ่งจะประมาณ ปลายเดือนกันยายน หรือต้นเดือนตุลาคม) พอถึงวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ต้องหลับไปชดใช้กรรมตามเดิม จนกว่าจะหมดเวรหมดกรรมต่อไป

ด้วยชาวบ้านธรรมรัตน์ ประกอบด้วย ชาวบ้านอยู่ในหมู่ที่ ๔ หมู่ที่ ๕ บ้านตำบลทองมงคล และชาวบ้าน หมู่ที่ ๑ และหมู่ที่ ๗ อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นผู้อพยบมากจากของประเทศไทย ได้แก่จังหวัด นครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุงและจังหวัดสงขลา เมื่อมาตั้งถิ่นฐาน ณ บ้านธรรมรัตน์ ก็ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาวใต้เอาไว้ และยังคงยึดถือปฏิบัติต่อกันเรื่อยมา จากบรรพบุรุษถ่ายทอดสู่รุ่นลูกหลาน ถือเป็นประเพณีปฏิบัติที่สืบต่อกันมา เป็นประเพณีที่สำคัญและต้องทำเป็นประจำทุกปี

๑.๓ ชุมชน/กลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง พระภิกษุสงฆ์วัดธรรมรัตน์ ชุมชนบ้านธรรมรัตน์ คณะครูโรงเรียนบ้านธรรมรัตน์ ผู้นำชุมชนในท้องถิ่น และชาวใต้ที่อยู่ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๒. สาระสำคัญ

๒.๑ ชื่อที่ปรากฏในท้องถิ่นหรือชื่อเทียบเคียง วันสารท งานเดือนสิบ ชิงเปรต

๒.๒ ประเภท ขนบธรรมเนียมประเพณี

๒.๓ สถานที่/แหล่งปฏิบัติ วัดธรรมรัตน์ หมู่ที่ ๕ บ้านธรรมรัตน์ ตำบลทองมงคล อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๒.๔ ระเบียบพิธีกรรม/การประพฤติปฏิบัติของการแสดงออกนั้นๆ ประเพณีการทำบุญ เดือนสิบ ในแต่ละปีจัดขึ้น ๒ ครั้ง ครั้งแรก จะเรียกว่า “บุญแรก” ตรงกับแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๐ซึ่งถือกันว่าเป็นวันรับตายาย หรือดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ ผู้ร่วมพิธี จะนำเอาอัฐิหรือรูปถ่ายของบรรพบุรุษหรือญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว มาร่วมพิธีบังสุกุล เพื่ออุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้ พร้องทั้งนำอาหารคาวหวาน ผลไม้ ดอกไม้ ธูปเทียนและขนมเดือนสิบ เช่น ขนมลา ขนมพอง ขนม

ดีชำ ขนมบ้า ขนมเทียน และเงิน ไปทำบุญ โดยอาหารคาว หวาน ผลไม้และขนมเดือนสิบและเงิน จะแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ส่วนที่ ๑ ถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ ส่วนที่ ๒ จะนำไปวางที่ร้านเปรต (ภาษาใต้เรียกว่า ลานเปรต) เพื่อเซ่นไหว้ดวงวิญญาณที่ลวงลับ ส่วนที่ ๓ นำไปวางไว้นอกเขตวัด เพื่อเซ่นไหว้สัมพเวสี ผีไม่มีญาติ (เปรตผู้บาปหนา ที่ไม่สามารถเข้ามารับเครื่องเซ่นไหว้ในเขตวัดได้) เมื่อตั้งของถวายพระและเครื่องเซ่นไหว้เสร็จแล้ว ก็จะดำเนินพิธีทางศาสนา ถวายบังสุกุล อุทิศส่วนบุญ ส่วนกุศล ให้กับดวงวิญญาณของผู้ที่ล่วงลับ เมื่อเสร็จพิธีทางศาสนาพระจะให้พร หลังจากนั้นพระสงฆ์จะให้สัญญาณโดยการกระตุกสายสิญจน์ ที่ผูกโยงไปยังร้านเปรต เพื่อให้ผู้เข้าร่วมพิธีได้แย่งชิงของเซ่นไหว้ ซึ่งเรียกว่าการชิงเปรต นั่นเอง การชิงเปรตนั้นจะนำอาหาร ผลไม้ ขนมเดือนสิบที่ได้ นำไปบริโภค บ้างก็นำไปเพื่อทำวัตถุมงคล เพราะชาวบ้านจะมีความเชื่อกันว่าผู้ที่ได้เข้าร่วมพิธีชิงเปรตจะได้บุญกุศลและเป็นสิริมงคลกับตัวเอง เมื่อเสร็จพิธี ผู้เข้าร่วมในพิธีจะร่วมรับประทานอาหารร่วมกัน ครั้งที่สอง จะเรียกกันว่า “บุญหลัง” ซึ่งจะตรงกับแรม ๑๕ ค่ำ เดือนสิบ ถือกันว่าเป็นการส่งตายาย คือการส่งดวงวิญญาณของบรรพบุรุษสู่ภพภูมิเดิม ซึ่งพิธีกรรมจะทำลักษณะเดียวกันกับบุญแรกหรือครั้งแรก

๒.๕ ภูมิธรรม ภูมิปัญญา เอกลักษณ์ อัตลักษณ์

- ความกตัญญูกตเวทีต่อบรรพบุรุษ
- การทำขนมเดือนสิบ
- ความสามัคคีในหมู่คณะ
- การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

๒.๖ ความเชื่อ

พุทธศาสนิกชนเชื่อว่า บรรพบุรุษได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว หากทำความดีไว้เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ จะได้ไปเปิดในสรวงสวรรค์ แต่หากทำความชั่วจะตกนรกกลายเป็นเปรต ต้องทุกข์ทรมานในอเวจี ต้องอาศัยผลบุญที่ลูกหลานอุทิศกุศลไปให้ในแต่ละปีมายังชีพ ดังนั้นในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๐ คนบาปทั้งหลายที่เรียกว่าเปรตจึงถูกปล่อยตัวกลับมายังโลกมนุษย์ เพื่อมาขอส่วนบุญจากลูกหลาน แล้วจะกลับไปนรกในวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐

สารทเดือนสิบ(ชิงเปรต)เป็นงานประเพณีอุทิศส่วนกุศลให้แก่ดวงวิญญาณของบรรพชนและญาติ ผู้ล่วงลับ ที่ได้รับการปล่อยตัวมาจากนรกอันถูกจองจำอยู่ เนื่องจากผลกรรมที่ตนได้เคยก่อไว้ขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยเริ่มปล่อยตัวจากนรกทุกวันแรม ๑ ค่ำเดือนสิบ เพื่อมายังโลกมนุษย์ โดยมีจุดประสงค์ในการมาขอส่วนบุญจากลูกหลาน ญาติพี่น้อง ที่ได้เตรียมการอุทิศไว้ให้ เป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อผู้ล่วงลับ หลังจากนั้นจะกลับไปยังนรกในวันแรม ๑๕ ค่ำเดือนสิบ

คนที่ตกนรกนั้นไม่ว่าผู้ลากมากดีหรือยากจนอย่างไรก็แล้วแต่ ไม่เว้นแม้แต่คนที่มีตำแหน่งอันสูงส่งถึงกระทั่งคนที่ต่ำต้อยที่สุดในสังคม หากตกนรกจะได้รับผลกรรมที่กระทำ ซึ่งเรียกว่า เปรต การรับผลบุญของเปรต หากลูกหลานประชาชนเคารพรัก ก็จะได้รับบุญเพื่อไปแก้บาป หากมีแต่ความชั่วร้ายและชิงชัง ทั้งของลูกหลานและประชาชนไม่ร่วมอุทิศกุศลและบุญให้นั้น จักต้องเป็นเปรตเร่รอนหาบุญ หากุศลไม่เจอ อาจจะดีหน่อย ด้วยความเมตตาปราณีของเหล่ามนุษย์ที่ทำบุญเผื่อแผ่ การเข้าร่วมพิธีชิงเปรตจะได้บุญกุศล ขนมลา เปรียบเสมือนแพรพรรณเครื่องนุ่งห่ม ขนมพอง เปรียบเสมือเป็นยานพาหนะให้ผู้ล่วงลับได้ใช้เป็นแพข้ามสู่ภพภูมิใหม่ ขนมกง อุทิศเป็นเครื่องประดับ ขนมดีซำ อุทิศเป็นเงินเบี้ยสำหรับใช้สอย ขนมบ้า สำหรับวิญญาณผู้ล่วงลับจะได้ใช้เล่นสะบ้าในวันสงกรานต์ ดอกไม้ธูปเทียน ที่ร้านเปรต นำไปบูชา จะทำให้ค้าขายร่ำรวย หมากพลู ที่ร้านเปรตเป็นยารักษาโรคเศษอาหารจากร้านเปรตนำไปให้สัตว์เลี้ยงกินเป็นยารักษาโรคเศษอาหารจากร้านเปรตนำไปหว่านในไร่ในสวน ในนา จะทำให้พืชผลทางการเกษตรอุดมสมบูรณ์

๒.๗ ลักษณะเฉพาะอื่นๆ

ประเพณีทำบุญเดือนสิบ หรีประเพณีชิงเปรต ของวัดธรรมรัตน์เป็นหนึ่งเดียวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๒.๘ คุณค่าหรือความหมาย เป็นประเพณีที่ปลูกฝังความกตัญญู กตเวที เป็นการส่งเสริมความสามัคคีสัมพันธภาพในหมู่คณะ

๒.๙ การถ่ายทอดและการสืบทอด จัดให้มีประเพณีทำบุญเดือนสิบ เป็นประจำทุกปี

๓. เงื่อนไขภาวะวิกฤติ/ปัจจัยคุกคาม

๓.๑ สภาพปัจจุบัน งานประเพณีบุญเดือนสิบในปัจจุบัน เป็นที่แพร่หลายในชุมชนคนใต้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และชุมชนใกล้เคียง

๓.๒ ปัจจัยคุมคาม สื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมต่างชาติ คนรุ่นลูกหลานขาดความเข้าใจในแก่นแท้และกุศโลบายของประเพณีบุญเดือนสิบ

ข้อมูลของผู้บอกรายละเอียด

นายสมศักดิ์ ประพันธ์บัณฑิต อายุ ๕๑ ปี **อาชีพ** รับราชการครู สังกัดโรงเรียนบ้านธรรมรัตน์ **การศึกษาสูงสุด** ปริญญาตรี (ครุศาสตรบัณฑิต) **เบอร์โทร.** ๐๘๐ ๑๓๙๑๕๙๔

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ด้านอื่น ๆ

ชื่อ สารเดือนสิบ (ชิงเปรต)

เรื่อง ขนบธรรมเนียมประเพณี

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ด้านการแพทย์แผนไทย

เรื่อง โหราศาสตร์/การแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน

๑. บทนำ: ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ

๑.๑ ความสำคัญ/หลักการเหตุผล ช่วยเหลือชาวประชาชนที่มีความต้องการในการรักษาโรคกระดูกที่เจ็บอยู่ให้หายขาดได้ โดยใช้ความรู้ความสามารถในการศึกษาตำราโบราณที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอด มารักษาให้กับประชาชน และใช้ตำราโหราศาสตร์ในการจัดตั้งพระภูมิ เจ้าที่ และเรียกขวัญให้กับผู้ที่มีความประสงค์ในเรื่องนี้ได้เช่นกัน

๑.๒ ประวัติความเป็นมา ได้สืบทอดวิชาการรักษากระดูก และคาถาอาคม จากบรรพบุรุษจนมาถึงรุ่นคุณพ่อ โดยตัวเองก็มีใจรักในเรื่องนี้ด้วย จึงขอเรียนวิชาจากคุณพ่อ เพื่อที่จะได้สืบทอดวิชาในการรักษา และวิชาคาถาในการเรียกขวัญ เพื่อไม่ให้วิชาดังกล่าวขาดหายไปในสังคมปัจจุบัน เพื่อที่จะได้ใช้รักษาไปพร้อมกับการแพทย์แผนปัจจุบันไปด้วย

๒. สาระสำคัญ

๒.๑ ชื่อที่ปรากฏในท้องถิ่น หรือชื่อเทียบเคียง หมอภิรมย์ รักษาโรคกระดูก หมอเรียกขวัญ และหมอภูมิ

๒.๒ ประเภท โหราศาสตร์/การแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน

๒.๓ ความเชื่อ มีความเชื่อว่าบรรพบุรุษยังใช้วิชาความรู้ในการรักษาประชาชนให้หายขาดจากโรคกระดูกได้ แล้วทำไมเราจะใช้วิชาความรู้ที่บรรพบุรุษได้สืบทอดให้ลูกหลาน มารักษาให้กับประชาชนไม่ได้

๒.๔ วัสดุ และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง ใช้น้ำมันทำการนวดที่ทำมาจากมะพร้าวและสมุนไพรหลายชนิดเคี้ยวไฟจนเข้าที่ และ ใช้ตำราการรักษา ตำราหลักโหราศาสตร์

๒.๕ กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการ

– การรักษากระดูก รักษาโดยการใช้มือจับ พร้อมบีบนวดเบา ๆ โดยใช้น้ำมันมะพร้าวนวด และค่อย ๆ จับกระดูกดึงให้เข้าที่พร้อมใช้คาถาในการปัดเป่าในการรักษาควบคู่ไปด้วย

– การเรียกขวัญ รักษาโดยใช้คาถาในการเป่าหัว และเรียกขวัญโดยใช้สานสินธุในการผูกข้อมือ

– การตั้งศาลพระภูมิ เจ้าที่ ใช้ตำราหลักโหราศาสตร์ในการจัดตั้ง

ก่อนการรักษาจะต้องมีพิธีการไหว้ครู ดังต่อไปนี้

เงินค่ายกครู ๓๐๐ บาท ดอกไม้สีขาว ๕ ดอก ธูป ๕ ดอก เทียนขาว ๒ เล่ม เบียร์ ๑ ขวด

๒.๖ ลักษณะเฉพาะอื่น ๆ ไม่มี

๒.๗ คุณค่า ได้รักษาให้คนได้หายขาดจากโรคกระดูกได้ และเป็นที่ยอมรับจากประชาชน

๒.๘ การถ่ายทอดและการสืบทอด ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้มาจากบรรพบุรุษสู่รุ่นต่อรุ่น และจากตำราโบราณ ตำราโหราศาสตร์ที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดมาให้จนถึงปัจจุบัน

๓. เงื่อนไขภาวะวิกฤติ/ปัจจัยคุกคาม

๓.๑ สภาพปัจจุบัน มีการตอบรับจากประชาชนในการรักษาเป็นอย่างดี โดยการถ่ายทอดการรักษาจากปากต่อปาก ว่ามารักษาที่นี้แล้วหายขาด ไม่เจ็บ และสามารถทำงานในการดำรงชีวิตได้ปกติเหมือนเดิม จึงทำให้มีประชาชนมารักษากันมากขึ้น

๓.๒ ปัจจัยคุกคาม มีประชาชนกลุ่มน้อยที่ไม่เชื่อในเรื่องนี้ โดยพูด กันว่าเป็นเรื่องงมงาย สู้รักษากับหมอปัจจุบันไม่ได้ที่มีเครื่องมือก็ทันสมัย สะอาดและปลอดภัยกว่า

๔. ข้อมูลของผู้บอกรายละเอียด

นายภิรมย์ ไหมทอง อายุ ๖๔ ปี **อาชีพ** ทำไร่ ทำสวน **การศึกษาสูงสุด** ประถมศึกษาปีที่ ๔

ที่อยู่ ๙๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลทองมงคล อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เบอร์โทร ๐๘๙–๕๓๗๕๗๖๒

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ด้านการแพทย์แผนไทย

ชื่อ หมอจับเส้น

เรื่อง การแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน

ชื่อ นายภิรมย์ ไหมทอง

แบบเก็บข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ด้านการแพทย์แผนไทย

เรื่อง การแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน

๑. บทนำ: ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ

๑.๑ ความสำคัญ/หลักการเหตุผล ช่วยเหลือประชาชนที่เจ็บป่วยจากโรคภัยไข้เจ็บอยู่ให้หายขาดได้ โดยใช้ความรู้ความสามารถในการศึกษาค้นคว้าจากตำราโบราณที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดมารักษาให้กับประชาชน

๑.๒ ประวัติความเป็นมา ได้สืบทอดวิชาการรักษา และคาถาอาคม จากบรรพบุรุษที่ถ่ายทอดกันมา โดยศึกษาค้นคว้าจากตำราโบราณพร้อมไปศึกษาหาความรู้จากหมอพื้นบ้านเกี่ยวกับเรื่องสมุนไพร คาถาอาคม และพิธีกรรม จนได้รับใบประกาศนียบัตร ระดับภาคกลาง สังกัดกระทรวงสาธารณะสุข เพื่อใช้เป็นการประกอบวิชาชีพในการรักษาคนป่วย ควบคู่ไปกับแพทย์แผนปัจจุบันไปด้วย

๒. สาระสำคัญ

๒.๑ ชื่อที่ปรากฏในท้องถิ่น หรือชื่อเทียบเคียง หมอนงค์ รักษาโรคต่าง ๆ เช่น โรคเบาหวาน โรคความดัน โรคเริม โรคมาเลเลีย โรคมะเร็ง โรคเกี่ยวกับภายใน โรคหัวใจ โรคเหน็บชา โรคเอดส์ โรคไขมันอุดตันในเส้นเลือด ฯลฯ

๒.๒ ประเภท การแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน

๒.๓ ความเชื่อ ใช้วิชาความรู้ที่บรรพบุรุษได้สืบทอดให้มา มารักษาให้กับประชาชนที่มารักษาโรคให้หายจากโรคต่าง ๆได้

๒.๔ วัสดุ และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง มีเครื่องอบ เครื่องนึ่ง เครื่องปั่นยา แคปซูน พืชสมุนไพรต่าง ๆ ที่หามาจากป่าบ้าง ปลูกเองบ้าง และหาซื้อตามร้านขายยาแผนโบราณทั่วไป

๒.๕ กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการ

นำพืชสมุนไพรมาตากให้แห้ง แล้วนำไปอบฆ่าเชื้อก่อนนำมาบดใส่แคปซูน เพื่อใช้ในการรักษาโรคต่าง ๆ แต่ถ้าเป็นหลายโรครวมกันต้องใช้ยาชนิดต้ม โดยหมอจะจัดยาให้ไปต้มกินอย่างน้อย ๓ หม้อก็หาย

ก่อนการรักษาจะต้องมีพิธีการไหว้ครู ดังต่อไปนี้

เงินค่ายกครู ๒๐๐ บาท ดอกไม้ ๕ ดอก ธูป ๕ ดอก เทียน ๕ เล่ม

๒.๖ ลักษณะเฉพาะอื่น ๆ ไม่มี

๒.๗ คุณค่า ดีใจที่ได้รักษาให้ประชาชนที่ป่วยจากโรคภัยไข้เจ็บได้หายขาดจากโรคได้ และเป็นที่ยอมรับในสังคมปัจจุบัน

๒.๘ การถ่ายทอดและการสืบทอด ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้มาจากบรรพบุรุษ จากตำราโบราณ และศึกษาหาความรู้จากหมอพื้นบ้าน เกี่ยวกับเรื่องสมุนไพร คาถาอาคม และพิธีกรรม จนได้รับใบประกาศณียบัตร ระดับภาคกลาง สังกัดกระทรวงสาธารณะสุข

๓. เงื่อนไขภาวะวิกฤติ/ปัจจัยคุกคาม

๓.๑ สภาพปัจจุบัน มีการตอบรับจากประชาชนในการรักษาเป็นอย่างดี ติดเป็นร้อยละ ๗๐ % โดยมารักษาเพราะมีความเชื่อในตัวบุคคล กล่าวกันว่ามารักษากับหมอนงค์แล้วหายจากโรคแน่นอน

๓.๒ ปัจจัยคุกคาม มีประชาชนร้อยละ ๓๐ % ที่ไม่เชื่อในเรื่องนี้ โดยพูด กันว่าเป็นเรื่องงมงาย สู้รักษากับหมอปัจจุบันไม่ได้ที่มีเครื่องมือก็ทันสมัย สะอาดและปลอดภัยกว่า

๔. ข้อมูลของผู้บอกรายละเอียด

นายจำนงค์ เดชใหญ่ อายุ ๖๗ ปี **อาชีพ** ทำไร่ ทำสวน **การศึกษาสูงสุด** ประถมศึกษาปีที่ ๔

ที่อยู่ ๗๙/๖ หมู่ที่ ๓ ตำบลทองมงคล อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เบอร์โทร ๐๘๑-๐๘๘๘๐๙๗

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ด้านการแพทย์แผนไทย

ชื่อ นายจำนงค์ เดชใหญ่

เรื่อง การแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ด้านการแพทย์แผนไทย

เรื่อง การแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน

๑. บทนำ: ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ

๑.๑ ความสำคัญ/หลักการเหตุผล ช่วยเหลือประชาชนที่เจ็บป่วยจากการถูกสัตว์ที่มีพิษกัด เช่น งู ตะขาบ แมลงป่อง ไม่ให้หายจากการเจ็บปวดและสามารถถอนพิษให้หายขาดได้ โดยใช้ความรู้ความสามารถในการศึกษาค้นคว้าจากตำราโบราณที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดมารักษาให้กับประชาชน

๑.๒ ประวัติความเป็นมา ได้สืบทอดวิชาการรักษา และคาถาอาคม มาจากบรรพบุรุษที่ถ่ายทอดกันมา โดยค้นคว้าจากตำราโบราณ เพื่อใช้เป็นการรักษาคนป่วยจากพิษสัตว์ชนิดต่าง ๆ ควบคู่ไปกับแพทย์แผนปัจจุบันไปด้วย

๒. สาระสำคัญ

๒.๑ ชื่อที่ปรากฏในท้องถิ่น หรือชื่อเทียบเคียง หมอยุ้ย รักษาพิษงูและสัตว์ที่มีพิษ เช่น ตะขาบ แมลงป่อง โรคเริม แผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก

๒.๒ ประเภท การแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน

๒.๓ ความเชื่อ ใช้วิชาความรู้ที่บรรพบุรุษได้สืบทอดให้มา มารักษาให้กับประชาชนให้หายจากการเจ็บปวดจากพิษงู ตะขาบ และแมลงป่องได้

๒.๔ วัสดุ และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง สมุนไพรนานาชนิด ผ้าพันแผล เข็มฉีดยาใช้สำหรับดูดพิษออก และเหล้าขาว

๒.๕ กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการ

นำเข็มฉีดยามาดูดพิษออกให้หมอก่อน แล้วใช้พืชสมุนไพรมาตำกับเหล้าขาว แล้วนำไปพอกที่แผลโดยใช้คาถาในการประกอบทำพิธีด้วย และใช้ผ้าพันแผลพันแผลให้รอบเพื่อไม่ให้เชื้อโรคเข้าไปในแผลได้ และจะต้องมาทำการรักษาให้ครบ ๓ วันถึงจะหายขาดจากพิษได้

ก่อนการรักษาจะต้องมีพิธีการไหว้ครู ดังต่อไปนี้

เงินค่ายกครู ๑๒ บาท ดอกไม้ ๕ ดอก ธูป ๕ ดอก เทียน ๕ เล่ม

๒.๖ ลักษณะเฉพาะอื่น ๆ ไม่มี

๒.๗ คุณค่า มีความยินดีที่ได้รักษาให้กับประชาชน หายเจ็บปวดจากสัตว์ที่มีพิษกัด และหายขาดจากพิษได้ดี และเป็นที่ยอมรับของประชาชน

๒.๘ การถ่ายทอดและการสืบทอด ได้ศึกษาหาความรู้มาจากบรรพบุรุษ และจากตำราโบราณ พร้อมศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องสมุนไพร คาถาอาคม และพิธีกรรม มารักษาประชาชน

๓. เงื่อนไขภาวะวิกฤติ/ปัจจัยคุกคาม

๓.๑ สภาพปัจจุบัน มีการตอบรับจากประชาชนในการรักษาเป็นอย่างดี โดยมารักษาเพราะมีความเชื่อในตัวหมอยุ้ย กล่าวว่ามารักษากับหมอยุ้ยแล้วหายจากการเจ็บปวดจากพิษงู

๓.๒ ปัจจัยคุกคาม มีประชาชนบางกลุ่ม ที่ไม่เชื่อในเรื่องนี้ โดยพูดกันว่าเป็นเรื่องงมง่าย สู้รักษากับหมอปัจจุบันไม่ได้ที่มีเครื่องมือก็ทันสมัย สะอาดและปลอดภัยกว่า และมีเซรุ่มที่ผลิตมาเพื่อต่อต้านจากพิษงูได้หลายชนิด

๔. ข้อมูลของผู้บอกรายละเอียด

นายยุ้ย ดวงจันทร์ อายุ ๖๘ ปี **อาชีพ** ทำไร่ ทำสวน **การศึกษาสูงสุด** บวชเรียนทางพระ

ที่อยู่ ๕๓/๖ หมู่ที่ ๓ ตำบลทองมงคล อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เบอร์โทร ๐๘๑-๑๙๒๓๒๔๗

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ด้านการแพทย์แผนไทย

เรื่อง การแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน

ชื่อ นายยุ้ย ดวงจันทร์

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ด้านอุตสาหกรรม

เรื่อง การถนอมอาหาร ดอง แช่อิ่ม

ชื่อ นางสาวปวีณา ชุ่มเต็ม

นางสาวปวีณา ชุ่มเต็ม เกิด วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๘
ที่อยู่ ๑๔๐ หมู่ที่ ๒ ตำบลทองมงคล อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๒๓๐
หมายเลข ๐๘๗-๑๕๕๐๗๖๕

ชีวิตการศึกษาและการทำงาน

นางสาวปวีณา ชุ่มเต็ม บิดาชื่อ นายลอย อ่อนพับ มารดาชื่อ นางทองอินทร์ อ่อนพับ บิดาและมารดาเป็นชาวตำบลทองมงคล อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยกำเนิด สมรสกับนายเทียนไล้ ชุ่มเต็ม มีบุตรด้วยกัน ๓ คน

ภูมิความรู้

นางปวีณา ชุ่มเต็ม เป็นผู้มีภูมิความรู้ด้านการถนอมอาหารจากพืชผลทางการเกษตร เช่น การดอง แช่อิ่ม กวน โดยได้รับความรู้จากเคหะกิจเกษตร และมีแม่บ้านเกษตรกรมาอบรมให้ความรู้ด้านการแปรรูปพืชผลทางการเกษตร และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรต่าง ๆ

ปัจจุบันถ่ายทอดความรู้ที่มีโดยการเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานต่าง ๆ และผู้ที่สนใจ

